

T.C. MANAMA BÜYÜKELÇİLİĞİ

TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

BAHREYN SAĞLIK HİZMETLERİ, İLAÇ, MEDİKAL CİHAZ VE MALZEME PİYASASI RAPORU

1. GİRİŞ¹

Bahreyn sağlık sistemi Körfez ülkelerinin en gelişmişlerindedir. Ülkede sağlam bir sağlık altyapısı bulunmaktadır. Bahreyn, nüfusu küçük olmakla birlikte alım gücü yüksek bir nüfusu barındırmaktadır. Ülke yıllar içinde bulaşıcı hastalıklarla mücadelede başarılı olmuştur; ancak diyabet, kalp hastalıkları ve obezite gibi bulaşıcı olmayan hastalıkların artışı, nüfusun yaşlanmaya başlamış olması ve halkın yenilikçi ilaçlara ilgisi sebebiyle sektörde talep artışları gözlemlenmektedir ve bu artışların önümüzdeki yıllarda da devam edeceği düşünülmektedir. Bahreyn hükümeti sağlık sektörünün modernizasyonuna yatırım yapmaktadır. Bu alanda kamu ile özel sektör işbirliği içindedir. Ülke korona sürecini de güzel yönetmiştir; ölüm oranları düşük seviyelerde kalmıştır. Dünyada nüfus başına en çok test yapan ülkeler arasında yer almış, tüm korona hastalarına, vatandaş olsun olmasın, ücretsiz sağlık hizmeti vermiştir. Aşılama çok hızlı bir şekilde tamamlanmıştır. Hastanelerde son teknoloji kullanılmaktadır.

Bahreyn'in ilaç harcamaları 2020 yılında bir önceki yıla göre %8 artışla 501,3 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2021 yılında bu rakamın %6,8 artışla 535 milyon dolara çıkması; 2025 yılına kadarsa yıllık ortalama %6,2 artışla 677 milyon dolara çıkması beklenmektedir. Ülkede kişi başına ilaç harcaması 2020 yılında 295 dolar olup 2030 yılına kadar 460 dolara çıkması beklenmektedir. Bahreyn'in 2020 yılındaki kişi başı ilaç harcaması Orta Doğu ve Körfez Bölgesinde Kuveyt ve Birleşik Arap Emirliklerinden sonra 3. sıradadır.

Bahreyn medikal cihazlar piyasası 2021 yılında 90,9 milyon dolar büyüklüğünde olup, bu rakamın yıllık ortalama %2,5 artışla 2025 yılında 112,7 milyon dolara çıkması beklenmektedir. Medikal cihazlarda da ihtiyacın tamamına yakını ithalatla karşılanmaktadır. Korona salgınıyla birlikte özellikle solunum cihazları talebi artmıştır. Bu alanda Bahrain International Circuit (BIC), Bahreyn Sağlık Bakanlığı ile yerel olarak solunum cihazları üretmeye başlamıştır. Cihazı BIC mühendisleri Salmaniye Medikal Merkezi Solunum Tedavisi Bölümü, Medikal Cihazlar Bölümü ve yoğun bakım doktorları beraber geliştirmiştir. Bahreyn ekonomisinin korona salgınına büyük ölçüde kontrol altına almış olması, aşılamaı tamamlamak üzere olması ekonomik toparlanmayı beraberinde getirecektir ve bu da hükümetin sağlık alanında yatırım konusundaki istekliliği ile birleşerek ilaç ve medikal malzeme talebini artıracaktır.

Sağlık hizmetleri harcamalarının ise 2020 yılında 2,2 milyar dolar seviyesindeyken 2021 yılında %5,7 artışla 2,3 milyar dolara (1,3 milyar doları kamu sağlık harcamaları olmak üzere) çıktığı; 2025 yılına kadar ise yıllık ortalama %7,5 artışla 3,1 milyar dolara çıkacağı (1,8 milyar doları kamu sağlık harcamaları olmak üzere) tahmin edilmektedir.

¹ Veriler ve tahminler : Fitch Solutions (2021), "Bahrain Pharmaceuticals & Healthcare Report | Q2 2021" ve "Fitch Solutions, (2021), Bahrain Medical Devices Report | Q2 2021" www.fitchsolutions.com

2. BAHREYN

2.1 Siyasi, Demografik, Ekonomik Görünüm

Bahreyn, 1,5 milyon nüfusuyla ve 778 km² yüz ölçümüyle Körfez'in en küçük ülkesidir. Ancak, Orta Doğu ve Afrika standartları düşünüldüğünde oldukça zengindir ve tüketici talebi güçlüdür. Nüfusun 712,4 bini yani, %47,4'ü Bahreyn vatandaşı Araplardır. Kalan nüfusun büyük kısmı Hintli, Pakistanlı ve Bangladeşlilerden oluşmaktadır. Batılı göçmen çalışanlar da oranı daha az olmakla birlikte mevcuttur. Ülke nüfusunun %73,7'si Müslümanlardan, %9,3'ü Hristiyanlardan, %0,1'i Musevilerden ve kalanı Hindu, Budist ve diğer dinlerin mensuplarından oluşmaktadır.

Ülke, 1971 yılında İngiltere'den bağımsızlığını kazanmıştır. Ülkenin ilk Emiri İsa Bin Salman Al Halifa'dır. Şeyh İsa'nın 1999 yılında ölümünden sonra yerine oğlu Hamad Bin İsa Al Halifa geçmiştir. Şeyh Hamad, 2002 yılında ülkenin rejimini anayasal monarşi olarak değiştirmiş, Kral unvanı almış ve aşamalı bir siyasi reform ve serbestleşme sürecini başlatmıştır. 2002 yılında kurulan yeni sistem iki kamaralı bir parlamento sistemidir. Temsilciler meclisi 4 yılda bir seçimle gelmektedir. Şura Konseyi ise doğrudan Kral tarafından atanmaktadır ve güçleri daha fazladır. Temsilciler Meclisi kanun önerebilmekte fakat kanun çıkaramamaktadır. Diğer taraftan bütçede değişiklik yapma ve reddetme hakkına sahiptir.

Ülkenin resmi dili Arapça'dır. Ancak ülkenin yarısından fazlasını yabancılar oluşturmakta ve İngilizce çok yaygın olarak konuşulmaktadır. Hintli, Bangladeşli ve Pakistanlı nüfusun oranının çok yüksek olması sebebiyle Urduca, Hintçe ve Bangladeş dilleri de yaygın konuşulan diller arasındadır.

Tablo 1: Ekonominin Genel Yapısı

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
GSYH (Cari milyon ABD Doları)	31.051	32.235	35.474	37.653	38.574	36.629	40.575	42.746
GSYH (Cari milyon Bahreyn Dinarı)	11.675	12.120	13.338	14.157	14.504	13.772	15.256	16.072
Kişi Başı GSYH (\$, Satın Alma Gücü Paritesiyle)	45.223	45.963	46.318	48.211	50.615	48.988	50.770	51.074
Reel GSYH % Değişim Oranı (sabit fiyatlarla)	2,5	3,6	4,3	1,8	1,8	-5,1	2,2	2,3

Kaynak: Economist Intelligence Unit; 2021 ve 2022 rakamları EIU tahminidir.

Bahreyn'in milli geliri 2019 yılı itibarıyla 38,5 milyar ABD dolarını aşmıştı. 2018 yılında bu rakam 37,6 milyar dolar seviyesindeydi. Satın alma gücü paritesiyle kişi başına milli gelir yaklaşık 50,6 bin ABD dolarına denk gelmekteydi. Bahreyn korona virüs etkisiyle oluşan talep düşüşünden bütün ülkeler gibi olumsuz etkilenmektedir. İlaveten, petrol fiyatlarının çok düşmüş olması bütçe gelirlerinin %70'i petrol ve ürünleri ihracatından geldiği için ülkeyi olumsuz etkilemektedir. Bahreyn Bölgenin önemli turizm merkezlerindedir ve korona virüs salgını sebebiyle turizmde de çok ciddi gelir kayıpları yaşanmıştır. Bu gelişmeler sonucunda milli gelir 2020 yılında %5,1 oranında küçülerek 36,6 milyar dolara ve kişi başına milli gelir yaklaşık 49 bin ABD dolarına gerilemiştir. Bahreyn Maliye ve Ulusal Ekonomi Bakanlığı ülke GSYH'sının 2021 yılında %3,1 büyüyeceğini tahmin etmektedir. IMF'nin Bahreyn ekonomisinin 2021 yılındaki büyümesine ilişkin tahmini ise %3,3 olarak açıklanmıştır.

2.2 Dış Ticaret Politikası, Dış Ticaret Yapısı, Ticari İlişkileri ve Türkiye ile İkili Ticaret

Bahreyn'in ticaret rejimi liberaldir. Gümrük vergisi oranları düşüktür. Ülke Dünya Ticaret Örgütü üyesidir ve Türkiye ile arasında halihazırda herhangi bir tercihli ticaret anlaşması olmadığından Türkiye'ye MFN tarife oranlarını uygulamaktadır. Bahreyn KİK (Körfez İşbirliği Konseyi-Gulf Cooperation Council-GCC) üyesi olarak bu Konseyin üyeleri arasındaki gümrük birliği gereği üye olmayan ülkelere Konseyin ortak gümrük tarifelerini uygulamaktadır. Buna göre, temel gıda maddeleri ve ilaçlar dışındaki malların tamamına yakının ithalatında uygulanan gümrük vergisi oranı % 5'tir (428 adet temel gıda ve ilaç ise gümrük vergisinden muaftır).

Bahreyn AB ile ekonomik ilişkilerini KİK çerçevesinde yürütmekte ve AB-KİK Serbest Ticaret Anlaşması görüşmelerinde aktif rol oynamaktadır. KİK içinde ekonomik bütünleşmenin süratle kurulmasını savunmaktadır. Türkiye'nin Körfez Ülkeleriyle daha önce başlanmış olan STA görüşmeleri son yıllarda yaşanan siyasi sorunlar sebebiyle durmuştur.

Pan-Arab Serbest Ticaret Alanı (PAFTA ya da GAFTA), Arap Ülkeleri arasındaki en önemli ekonomik hareketlerden birisi olup; 1998 yılından beri 17 Arap Ülkesi (S. Arabistan, Bahreyn, Mısır, Irak, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Libya, Fas, Umman, Katar, Sudan, Suriye, Tunus, BAE, Yemen, Filistin) arasında Arap Ortak Pazarı hedefine yönelik çalışmalar yapmaktadır. Üye ülkeler arasında serbest ticaret anlaşması uyarınca karşılıklı ticarete gümrük vergi oranları sıfırlanmıştır.

Bahreyn, KİK haricindeki diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini de geliştirme arayışındadır. Bu amaçla özellikle Güneydoğu Asya ülkelerine yönelik ekonomik ve ticari açılım politikalarını son yıllarda hızlandırmıştır. Bu çerçevede, Doğu ve Güneydoğu Asya (Hindistan, Pakistan, ÇHC, Tayland, Filipinler, Malezya ve Singapur) ülkeleriyle yakın ilişkiler geliştirilmesi ve ekonomik işbirliğinin hukuki zeminini oluşturacak anlaşmaların tamamlanması için çaba göstermektedir. Bahreyn'in Singapur ile STA'sı vardır.

Bahreyn, 2006 yılında ABD ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalayan ilk Körfez ülkesi olmuştur. Özellikle ülkenin ithalatında ve ihracatında ABD'nin önemi büyüktür. İthalatta Çin, Suudi Arabistan'dan sonra ikinci sıradadır; tekstil, giyim, mobilya, oyuncak gibi sektörlerde önemli pazar payına sahiptir. Teknolojik ürünlerde ise ABD pazara hâkimdir.

Tablo 2: Dış Ticaret

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mal İhracatı (FOB, milyon dolar)	12.785	15.376	18.044	18.117	14.085	14.526	17.601
Mal İthalatı (FOB, milyon dolar)	-13.588	-16.076	-19.110	-18.589	-15.536	-14.351	-17.490
Dış Ticaret Dengesi (milyon dolar)	-804	-700	-1066	-471	-1451	176	112
Cari Denge (milyon dolar)	-1.493	-1.600	-2435	-794	-3083	-2579	-1078
Cari Denge/GSYH (%)	-4,6	-4,5	-5,9	-2,1	-9,3	-6,4	-2,5

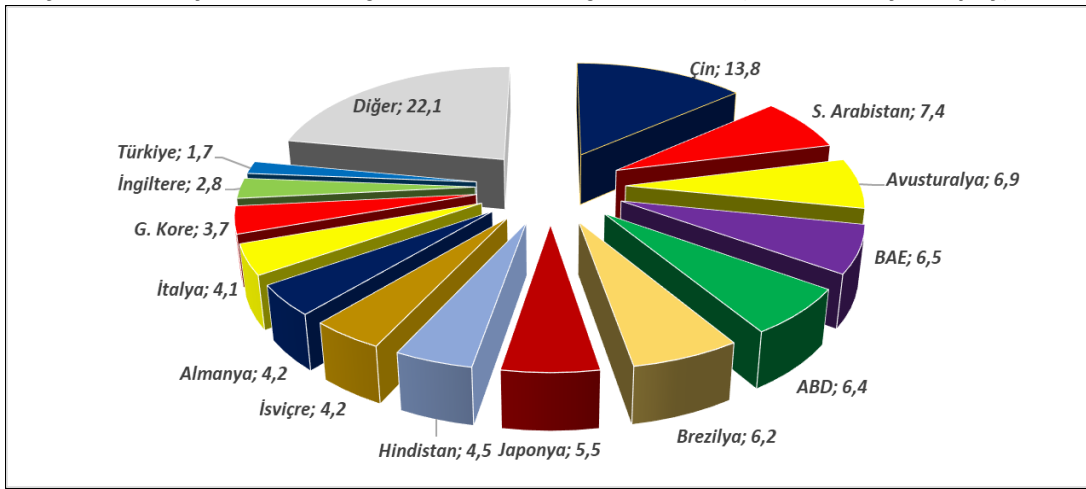
Kaynak: Economist Intelligence Unit; 2021 ve 2022 rakamları EIU tahminidir.

Bahreyn'in dış ticareti genellikle fazla veren bir görünümdeydi. Ancak, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında petrol fiyatlarındaki düşüşün etkisiyle sırasıyla 804 milyon, 700 milyon ve 1 milyar dolar dış ticaret açığı verilmişti. 2019 yılında ise ihracat 18,1 ve ithalat yaklaşık 18,6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir; 471 milyon dolar dış ticaret açığı verilmiştir. Bahreyn'de 2016 ve 2017 yıllarında cari açığın GSYH'ya oranı da sırasıyla %4,6 ve %4,5 gibi büyük rakamlara ulaşmıştı. 2018 yılında 2,4 milyar dolar cari açık verilmişti; cari açık GSYH'nın %5,9'una ulaşmıştı. Cari açığın GSYH'ya oranı ise 2019 yılında önemli oranda düşerek %2,1 civarında gerçekleşmiştir. Ancak 2020 yılında korona virüs krizinin etkisiyle cari açık çok yüksek oranda artmış, GSYH'nın %9,3'üne ulaşmıştır.

Esasen Alba'nın 6. hattının devreye girmesi ülkenin ihracatını yüksek oranda artırmaktadır ancak petrol fiyatlarındaki ciddi düşüşler ihracatı olumsuz etkilemiştir. İhracat düşüşünün tamamına yakını petrol fiyatlarındaki düşüş kaynaklıdır. Buna korona virüsün turizm üzerindeki olumsuz etkileri de eklenmiştir. Ülkede çalışan göçmen oranının yüksekliği işçi dövizleri kaleminin her zaman önemli açıklar vermesine sebep olmaktadır. Ancak 2022-2023 döneminde petrol fiyatlarında beklenen artışın ve Bapco'nun Sitra petrol rafinerisinin genişletilmesinin tamamlanmasıyla cari açığın GSYH'nin %1,9'una kadar gerilemesi beklenmektedir.

Bahreyn'in petrol dışı ithalatında 2020 yılı itibariyle büyük paya %13,8 ile Çin sahiptir. Onu %7,4 payıyla Suudi Arabistan, %6,9 payıyla Avusturalya, %6,5 payıyla BAE, %6,4 payıyla ABD, %6,2 payıyla Brezilya, %5,5 payıyla Japonya ve %4,5 payıyla Hindistan izlemektedir. Türkiye %1,7 payıyla 14. sıradadır. Bahreyn istatistiklerine göre Türkiye'nin ülkeye ihracatı 218,8 milyon dolardır. Türkiye istatistiklerine göre ise ülkeye ihracatımız 201,2 milyon dolar seviyesindedir.

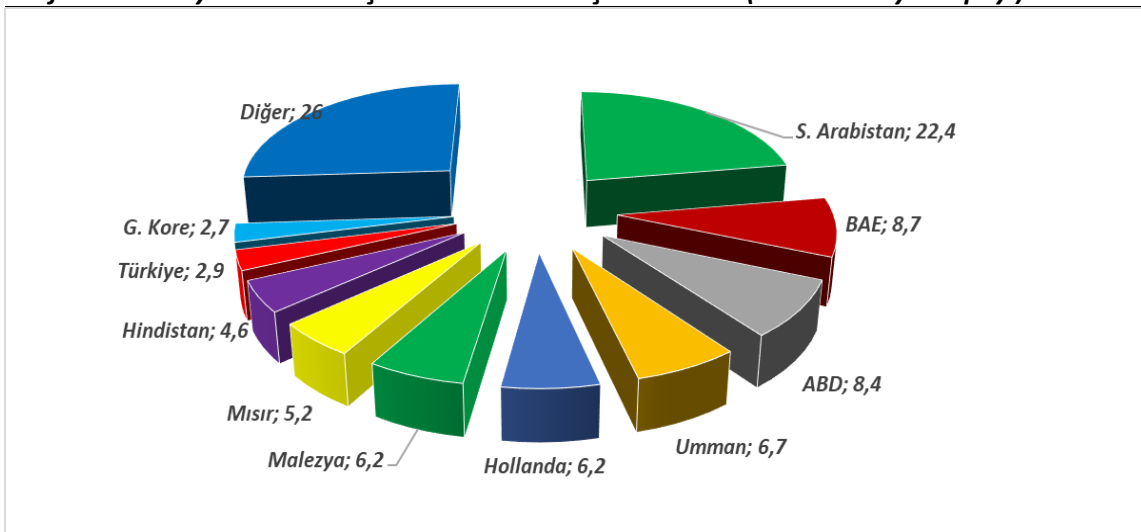
Grafik 2 : Bahreyn'in Petrol Dışı İthalatındaki Başlıca Ülkeler (2020 itibariyle % pay)

Kaynak: Bahrain Open Data Portal

Grafik 3'te Bahreyn'in 2020 yılında petrol dışı ihracatındaki başlıca ülkeler görülmektedir. En yüksek payı %22,4 ile Suudi Arabistan alırken, onu %8,7 payıyla BAE, %8,4 payıyla ABD, %6,7 payıyla Umman ve izlemektedir. Türkiye %2,9 payıyla 9. sıradadır. Bahreyn istatistiklerine göre 2020 yılında Türkiye'nin Bahreyn'den ithalatı 185,4 milyon dolarken, Türkiye istatistiklerine göre bu rakam 177,9 milyon dolardır.

Grafik 3 : Bahreyn'in Petrol Dışı İhracatındaki Başlıca Ülkeler (2020 itibariyle % pay)

Kaynak: Bahrain Open Data Portal

Türkiye'nin Bahreyn ile 2003 yılından bu yana ikili ticareti Tablo 3'te görülmektedir. Türkiye Bahreyn ile ticaretinde genellikle fazla vermektedir; 2003 yılından bu yana sadece 3 yılda, 2006, 2007 ve 2014 yıllarında dış ticaret açığı verilmiştir. 2018 yılında ihracatta %31,3, ithalatta %0,05 artış yaşanmıştır. 2018 yılında dış ticaret fazlası 112 milyon dolara yaklaşmıştır. İhracattaki bu artış 2010 yılından sonra gözlemlenen en yüksek artışıdır. 2019 yılında 2018 yılına göre ihracatta %10,8 düşüş, ithalatta ise %2,7 artış yaşanmıştır. 2020 yılında ise Bahreyn'e ihracatımız %24,5 oranında ve ithalatımız %7,2 oranında azalmıştır. 2021 yılının ilk 6 ayında ise ihracatımız %23,7 azalırken ithalatımız %10,1 oranında artmıştır.

Tablo 3: Türkiye-Bahreyn İkili Dış Ticareti

Yıl	İhracat \$ / Bin	İhracat Değişim %	Genel İhracata Oranı %	İthalat \$ / Bin	İthalat Değişim %	Genel İthalata Oranı %	Hacim \$ / Bin	Denge \$ / Bin
2003	28.856	70,4	0,06	15.173	-20,1	0,02	44.029	13.683
2004	54.416	88,6	0,09	18.101	19,3	0,02	72.517	36.315
2005	41.915	-23,0	0,06	18.929	4,6	0,02	60.844	22.987
2006	35.303	-15,8	0,04	44.852	136,9	0,03	80.155	-9.549
2007	76.651	117,1	0,07	119.423	166,3	0,07	196.074	-42.772
2008	308.223	302,1	0,23	95.516	-20,0	0,05	403.740	212.707
2009	113.712	-63,1	0,11	24.289	-74,6	0,02	138.001	89.423
2010	172.024	51,3	0,15	71.682	195,1	0,04	243.706	100.342
2011	160.418	-6,7	0,12	111.454	55,5	0,05	271.872	48.965
2012	208.520	30,0	0,14	158.922	42,6	0,07	367.442	49.597
2013	199.065	-4,5	0,13	172.478	8,5	0,07	371.543	26.587
2014	204.085	2,5	0,13	294.342	70,7	0,12	498.428	-90.257
2015	225.296	10,4	0,16	104.471	-64,5	0,05	329.766	120.825
2016	193.281	-14,2	0,14	127.780	22,3	0,06	321.061	65.500
2017	227.469	17,7	0,14	186.751	46,2	0,08	414.221	40.718
2018	298.704	31,3	0,18	186.842	0,0	0,08	485.546	111.862
2019	266.453	-10,8	0,15	191.813	2,7	0,09	458.266	74.639
2020	201.214	-24,5	0,12	177.923	-7,2	0,08	379.137	23.291

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

3. SAĞLIK HİZMETLERİ, İLAÇ VE MEDİKAL MALZEMELER SEKTÖRÜ

3.1 Pazar Hakkında Genel Bilgi²

Bahreyn'de gelişmiş bir sağlık sistemi bulunmaktadır. Ülkede ilaç ve medikal cihaz ve malzeme üretimi çok düşük seviyede olduğundan ihtiyacın tamamına yakını ithalat ile karşılanmaktadır.

Bahreyn'in ilaç harcamaları 2020 yılında bir önceki yıla göre %8 artışla 501,3 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiş olup bu rakamın 2021 yılında 535 milyon dolara çıkması (%6,8 artışla); 2025 yılına kadarsa 677 milyon dolara çıkması (yıllık ortalama %6,2 artış) beklenmektedir. Ülkede kişi başına ilaç harcaması 2020 yılında 295 dolardır. 2030 yılına kadar kişi başına ilaç harcamalarının 460 dolara

² Bu bölümdeki veri ve tahminler: Fitch Solutions, (2021), "Bahrain Pharmaceuticals & Healthcare Report 2021 q2", ve "Fitch Solutions, (2021), Bahrain Medical Devices Report 2021 q2" www.fitchsolutions.com

yükselmesi beklenmektedir. Bahreyn'in 2020 yılındaki kişi başı ilaç harcaması Orta Doğu ve Körfez Bölgesinde Kuveyt ve Birleşik Arap Emirliklerinden sonra 3. sıradadır.

Bahreyn medikal malzeme ve cihazlar sektörünün büyüklüğü 2021 itibariyle 90,9 milyon dolar olup, bunun 24,7 milyon dolarını teşhis-görüntüleme cihazları, 15,7 milyon dolarını sarf malzemeleri, 9,4 milyon dolarını dişçilik cihazları, 6,7 milyon dolarını ortopedik-protez ürünleri, 4,5 milyon dolarını hasta destek cihazları ve 30 milyon dolarını diğer cihazlar oluşturmaktadır. 2020 yılında sektörün büyüklüğü bir önceki yıla göre %11,2 artışla 99,8 milyon dolara çıkmıştır. Yükselişin en önemli kaynağı korana sebebiyle maske, eldiven, dezenfektan gibi sarf malzemelerinin ve solunum cihazları gibi tıbbi cihazların talebindeki artış olmuştur. Koronanın 2021 yılında Bahreyn'de büyük ölçüde kontrol altına alınmasıyla medikal malzeme talebi de aşağı yukarı 2019 yılındaki seviyesine dönmüştür. Sektörünün büyüklüğünün önümüzdeki yıllarda yıllık ortalama %2,5 artması ve 2025 yılında 112,7 milyon dolara ulaşması beklenmektedir.

Ülkede sağlık hizmetlerinin verilmesinde son teknolojiye dayanmaktadır. Korona salgını sürecinde salgın için ayrılan hastanelerde robot hemşireler kullanılarak sağlık çalışanlarının korona ile teması azaltılmıştır. Bahreyn Sağlık Bakanlığı, salgının ilk günlerinden itibaren her bir korona hastasının (hasta ismini vermeden) hastalığı nereden kapıldığını, hastanın nerelerde bulunduğunu yayımlamaya başlamıştır (<https://www.moh.gov.bh/Covid19/ContactsTracing>). Ayrıca BeAware adlı bir akıllı cep uygulaması ücretsiz olarak kullanıma açılmış ve bu uygulama ile virüs bulaşmış kişilerin dolaştığı yerlerin görülmesi mümkün hale gelmiştir. Program ayrıca 10 gün karantina altında olan şüphelilerin de bulunduğu yerleri de göstermektedir. Program kişi bilgilerin gizliliğine de riayet etmektedir.

Nisan 2020'de "Doctori Online Services" ülkenin tek tele-tıp platformu olarak Ulusal Sağlık Düzenleme Kurumu (National Health Regulatory Authority-NHRA) tarafından uygulamaya alınmıştır. Uygulamayla, acil olmayan tıbbi konularda hastalar doktorlarla internet üzerinden görüşebilmekte, test sonuçlarını ve reçetelerini alabilmektedir.

Bahreyn'de ilaç harcamalarının büyük kısmını reçeteli ilaçlar oluşturmaktadır. İlaçta ve medikal malzeme ve cihazlarda devlet ihaleleri Bahrain İhale Kurumu aracılığıyla yapılmaktadır. Kurumun internet sayfasından kamu ihalelerine ilişkin bilgilere ulaşılabilir : <http://www.tenderboard.gov.bh/>

3.2 Yerel Sektör/Endüstri/Üretim/Hizmet³

Bahreyn nüfusun küçüklüğü sebebiyle ilaç ve medikal malzemeler sektörü yatırımları için çok cazip değildir. Ülkenin bu alandaki üretimi çok düşük seviyededir; birkaç temel ilaç ve medikal malzemenin ibarettir. İhtiyacın çok büyük kısmı ithalat ile sağlanmaktadır. Diğer taraftan Bahreyn önümüzdeki dönemde ülkedeki ilaç ve medikal malzemeleri üretimini artırmayı hedeflemektedir. Ülkede toplam sayısı 11 olan basit şırınga, gazlı bez, medikal gazlar, medikal sular gibi ürünleri üreten işletme bulunmaktadır; bunların dışında ilaç ve medikal malzeme üretim tesisleri yoktur. 2020 yılında Bahrain Pharma şurup ve yumuşak kapsül üretimi fabrikası için ve Gulf Biotech firması (Bahreyn Suudi Arabistan ortaklığı) da enjekte edilebilir ilaçlar fabrikası için NHRA'dan onay almıştır. Bu tesisler ülkedeki ilk ilaç fabrikaları olmuştur.

Ülkede gelişmiş bir ilaç sanayi olmadığından bu alanda yapılan araştırmalar da çok sınırlıdır. Ancak bütün laboratuvarların ISO 17025 akreditasyon belgesi alması zorunludur ve böylece yaptıkları testler bütün dünyada kabul görmektedir.

³ Bu bölümdeki veri ve tahminler: Fitch Solutions, (2021), "Bahrain Pharmaceuticals & Healthcare Report 2021 q2", ve "Fitch Solutions, (2021), Bahrain Medical Devices Report 2021 q2" www.fitchsolutions.com

Bahreyn'de ülke çapında yaygın çok sayıda eczane ve ilaç deposu bulunmaktadır. Bu şirketlerin listeleri Ticaret Müşavirliğimizden alınabilir.

Bahreyn'de medikal cihaz üretimi yok denecek kadar azdır; ihtiyacın %99,3'ü ithalatla karşılanmaktadır. 2020 yılında 99,8 milyon dolar olan pazar büyüklüğü 2021 yılında 90,9 milyon dolara inmiştir. 2020 yılında kişi başına medikal cihaz ve malzeme harcaması 58,7 dolardır.

Bahreyn gelişmiş, teknolojik seviyesi yüksek ve kapsamlı bir sağlık sistemine sahiptir. Sağlık hizmetleri bütün Bahreyn vatandaşlarına ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Ülkede 7 devlet hastanesi, 20 özel hastane, çok sayıda klinik ve anne-çocuk sağlığı merkezi bulunmaktadır. Hastane yatak sayısı 2910'dur. Doktor sayısı 2416 olup 1000 kişi nüfusta 1,4 doktora denk gelmektedir ki bu oran Bölge ortalamasının altındadır. Yine 2020 itibarıyla hemşire sayısı 6548 olup; 1000 kişi nüfusta 3,8 hemşire ile Bölge ortalaması civarındadır. Bin nüfusta dış hekimi oranı 0,1 ile oldukça düşük seviyededir; ülkede 177 dış hekimi görev yapmaktadır. 2020 yılında hastanelere kabul edilen hasta sayısı 46.600 kişi olmuştur; 1000 kişi nüfusta 27,4 kişiye denk gelmektedir. Bu hastaların ortalama yatış süresi 4,7 gün olmuştur.

NHRA 2020 yılında özel sağlık kuruluşları için derecelendirme sistemine geçmiştir. Sisteme göre kuruluşların dereceleri 3 yılda bir gözden geçirmeye tabi olacaktır. Bahreyn'de sağlık hizmetleri harcamaları 2020 yılında 2,2 milyar dolar seviyesindeyken 2021 yılında %5,7 artışla 2,3 milyar dolara; 2025 yılına kadar ise yıllık ortalama %7,5 artışla 3,1 milyar dolara çıkacağı tahmin edilmektedir.

Sağlık sigortası alanında 2018 yılında 23 numaralı Sağlık Sigortası Kanunu çıkarılmış olup kanun uyarınca sağlık sigortası bütün Bahreyn vatandaşları, mukimler ve ziyaretçiler için zorunludur.

Sağlık harcamalarının GSYH'ya oranı 2020 yılında %5,8 olup 2030 yılında %7,1'e çıkması beklenmektedir. Kişi başına sağlık harcamaları ise 2020 yılında 1273 dolarken 2025 yılında 1666 dolara ve 2030 yılında 2271 dolara çıkması beklenmektedir. Kamunun sağlık harcamaları 2020 yılında 1,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir; bu rakamın yılda ortalama %7,1 artışla 2025 yılında 1,8 milyar dolara ve 2030 yılında 2,6 milyar dolara ulaşması beklenmektedir. Sağlık harcamaları içinde kamunun payı 2020 yılında %59,2 olup 2030 yılına kadar özel sektörün payını artırması ve kamunun payının %56,9'a düşmesi beklenmektedir.

Bahreyn'de 2020 istatistiklerine göre doğum oranı %2,2 ile dünya ortalaması civarındadır; diğer taraftan Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) Bölgesinin en düşük doğum oranıdır. Ölüm oranı (1000 nüfusta 2,4 kişi) ve bebek ölümleri (1000 canlı doğumda 5,5) oranları da MENA ortalamasına oranla çok düşüktür. doğumda yaşam beklentisi görece olarak yüksektir; erkeklerde 76,6 ve kadınlarda 78,6 yaşdır. Bahreyn Körfez Bölgesinin en düşük ikinci kanser oranına sahiptir (Katar'dan sonra); onu Kuveyt, Umman, BAE ve Suudi Arabistan takip etmektedir. 100 bin nüfus başına kanser teşhisi erkeklerde 86,3 ve kadınlarda 97,5'dir. En sık görülen kanser türleri meme, akciğer, kolorektal, lösemi, Hodgkin olmayan lenfatik, mesane, prostat ve tiroid olarak sıralanmaktadır.

Bahreyn'de Türk, Hintli, Pakistan'lı, Bangladeş'li, çeşitli ülkelerden doktorlar, hemşireler, dış hekimleri ve eczacılar çalışmaktadır. Bütün bu meslek gruplarının Bahreyn'de çalışabilmesi için öncelikle kendisine ülkedeki bir sağlık kuruluşundan iş teklif edilmiş olmalıdır. Ulusal Sağlık Düzenleme Kurumuna (NHRA) başvurularını müteakip yazılı sınava alınırlar. Sınavı geçerse çalıştırmak isteyen kuruluş NHRA'ya lisans için başvurur.

2015 tarih ve 21 sayılı Kanunla Bahreyn'de sağlık alanındaki akreditasyon ve sağlık kurumlarının denetlenmesi görevi Bahreyn Ulusal Sağlık Düzenleme Kurumu (National Health Regulatory Authority-NHRA) ya verilmiştir. Sağlık Üst Kurulu'nun 2016 tarih ve 7 no.lu kararıyla NHRA standartları belirlenmiştir. Standartlar Bahreyn'e özgüdür ancak Körfez ülkelerinde büyük ölçüde benimsenen,

Suudi Arabistan'ın CBHAI standartları ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Detaylı bilgiler NHRA'nin internet sitesinden alınabilir : <https://www.nhra.bh/Departments/Accreditation/>

Bahreyn'de ikisi özel ikisi devlete ait olmak üzere 4 tıp fakültesi eğitim vermektedir. Devlete ait College of Health Sciences, Arabian Gulf University, özel sektörde ise Royal College of Surgeons in Irland-Bahrain ve AMA International University tıp fakültelerine sahiptir. Özel Üniversitelerden Royal College of Surgeons in Irland-Bahrain, İrlanda ile işbirliği halindedir.

Halihazırda bazı büyük hastane projeleri (Genetic Blood Disorders Centre, Aster DM Healthcare Clinics, King Abdullah Medical City, Bahrain Specialist Hospital and India Apollo Hospitals Cardiac Care Center), devam etmektedir. Bu hastanelerin tamamlanması Bahreyn'in sağlık altyapısını güçlendirecek ve medikal cihaz talebini artıracaktır.

Bahreyn Ulusal Sağlık Sigortası Programı (National Health Insurance Scheme-Sehati) sağlık sektörünün ve ilaç piyasasının gelişmesini desteklemektedir. 1 Aralık 2018'de Bahreyn'in Sağlık Sigortası Kanunu (23 Sayılı Yasa) yürürlüğe girmiştir. Kanunla, vatandaşlara, ülkeye gelen tüm vatandaşlara, oturma izni olanlara ve ziyaretçilere sağlık sigortası zorunlu hale gelmiş ve pirim ödemesi şartı getirilmiştir. Sağlık sigortası, çalışma izni ve oturma izninin yenilenmesi için zorunlu kılınmıştır. Sağlık hizmetleri devlet hastanelerinde Bahreyn vatandaşlarına ücretsizdir. Bazı temel sağlık hizmetleri oturma izni olanlara da devlet hastanelerinde ücretsiz sağlanmaktadır. Ayrıca özel sağlık hizmetlerini kapsayan sağlık sigortası sistemi bulunmaktadır. Ülkede 50'den fazla büyük özel sigorta şirketi faaliyet göstermektedir. Bir çoğu da sağlık sigortası yapmaktadır. Bahreyn Krallığı Hükümeti Bahreyn vatandaşlarının zorunlu sağlık sigortasını ödemektedir. Bahreyn vatandaşı ayrıca özel sigorta yaptırmak isterse ona da devlet katkı sağlamaktadır. İşverenlerin yabancı çalışanlarını sigortaya kaydetmeleri ve zorunlu sağlık sigortası ödemelerini yapmaları gerekmektedir. Ziyaretçilerin sigortası ise ziyaretçilerin kendileri tarafından karşılanmaktadır. Hükümetin Bahreyn vatandaşları için ödediği zorunlu sağlık sigortası gerektiğinde yurt dışı tedaviye göndermeyi de içermektedir. Bunun için özel kurallar ve düzenlemeler getirilmiştir.

Bahreyn hükümeti prensipte ülkede tedavisi bulunmayan hastalıklar için yurt dışına hasta göndermektedir. En çok hasta gönderilen kategoriler: congenial çocuk kalp yetmezlikleri, beyin damarı hastalıkları, kemik iliği gerektiren tümörler ve diğer ameliyatlar ile tedavisi Bahreyn'de bulunmayan hastalıklar olarak sıralanmaktadır. Türkiye Bahreyn hükümetinin tedavi için en çok hasta gönderdiği ülkeler arasındadır. Türk hastaneleri yüksek standartlarda etkin tedavi ve bakımı, uygun fiyatlara sağlanmasıyla beğenilmektedir.

Bahreyn ile aramızda 11 Temmuz 2006 tarihinde Ankara'da imzalanan, 14/4/2009 tarihli ve 5890 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan "Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı ile Bahreyn Krallığı Sağlık Bakanlığı Arasında Sağlık Alanında İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı" 2009/15051 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Mutabakat Zaptının tam metni Ticaret Müşavirliğimizden alınabilir.

Bahreyn Sağlık Bakanlığı son dönemde Tayland ile sağlık alanında işbirliği çalışmalarını sürdürmekte, Tayland'dan bu alanda yatırım çekmeye çalışmaktadır. Sağlık alanındaki işbirliğinin onkoloji, yoğun bakım, acil ilaçları ve sağlık profesyonellerine eğitim alanlarını kapsaması öngörülmektedir. Tayland'a geleneksel ve bitkisel ilaçlar fabrikası kurma izni verilmiş olup, fabrika bütün Körfez ülkelerine dağıtım yapacaktır.

3.3. Sektöre Yönelik Tarifeler, İç Vergiler, Gümrük Uygulamaları, Ödeme ve Teslim Şekilleri

Bahreyn’de dış ticaret rejimi harmonize sisteme bağlıdır. Gümrük oranları ad valorem (katma değer üzerinden) olarak hesaplanmaktadır. Uygulanan gümrük vergilerinin oranları gümrük mevzuatına dayalı olarak belirlenir. Ülkede ithalat ve ihracatın tamamen serbest olarak yapılması amaçlanmaktadır. Bir kaç kalem dışında ticaret rejiminde ithalatı yasaklanan ürün yoktur.

İthalata ilişkin ödemeler akreditif, mal mukabili ödeme veya vesaik mukabili ödeme şeklinde olabilmektedir. İthalatçı ile ihracatçı firmanın anlaşmasından sonra malların gümrüklere gelmesini müteakip ithalatçı mal beyanında bulunup, gerekli belgeleri tevdi edip, ödenecek gümrük vergilerini yatırarak malı ithal eder. Bahreyn’de sermaye transferi, kar ve ücretlerden de herhangi bir vergi tahsil edilmemektedir. Yurt içinde serbestçe döviz bozdurulabildiği gibi yurt dışına döviz transferinde de herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

İthalat işlemleri esnasında Gümrük İdarelerince;

- Gümrük beyannamesi
- 3 nüsha halinde fatura,
- İhracatçıdan ithalatçıya (Bahreyn’de geçerli ticaret sicili sahibi) teslimat notu
- Taşıma acentasının teslim siparişi,
- 2 nüsha halinde mal beyanı,
- Menşe şahadetnamesi,
- Sigorta poliçesi,
- Konşimento (2 nüsha),
- İthalatı denetime tabi bir ürüne ilgili devlet kurumundan ithalat izin belgesi
- Banka alındısı,
- Şayet ürünün nihai varış yeri bir başka KİK ülkesiyse, istatistiksel amaçlı bildirim formu, belgeleri talep edilmektedir.

Gümrük işlemlerinin tamamlanabilmesi için gümrük beyanının doldurulması ve gerekli diğer belgelerin ilgili gümrük birimine ibrazı gerekmektedir. Bu aşamadan sonra sırasıyla,

- İstatistik Ofisi
- İthalat/ihracat kontrol ofisi,
- Gümrük vergisi hesaplanması,
- Gümrük vergisi veznesi,
- Eşyanın gümrük beyannamesine uygunluğunun kontrol edilmesi,
- İthalatın tamamlanması işlemleri yapılmaktadır.

Bahreyn’in ithalatta uyguladığı gümrük vergilerine ve HS kodu bazında alınması gereken izin ve sertifikalara aşağıdaki sayfadan ulaşılabilir (izin ve sertifika adları Arapça olarak yer alıyor; kopyalayıp “google translate”e atılabilir):

<https://bahraincustoms.gov.bh/en/tariff-finder>

Ülkede KDV, 1 Ocak 2019’dan itibaren uygulamaya geçmiştir ve oranı %5’tir.

Bahreyn’in ticaret rejimi liberaldir. Firmalarımızdan ülkenin bürokrasisi, gümrük işlemleri, gümrüklerde yapılan muamele vs. hakkında şikâyet gelmemektedir. Bahrain Gümrük İdaresi, ayrıca ticareti kolaylaştırıcı önlemler almaya çalışmakta, otomasyonu sürekli artırmaktadır; ürünlerin gümrük işlemlerinin çevrimiçi yapılabilmesine başlanmıştır.

3.3. Sektörde Standartlar ve İthalata Yönelik Tarife Dışı Uygulamalar

KİK Gümrük Birliği üyesi ülkeler standartlar açısından birleşik/ortak standart uygulaması için çalışmaktadırlar. Bu alanda mesafe alınmakla birlikte, üye ülkeler arasında uygulamada henüz tam bir birlik sağlanamamıştır. Hâlihazırda her bir ülke ya kendi ulusal standardını ya da KİK standartlarını (Gulf Standards Organization-GSO) uygulamaktadır.

Bahreyn standartları, ilgili teknik komiteler tarafından ulusal ihtiyaçları (güvenlik, kalite ve amaca uygunluk) karşılamaya yönelik bir şekilde hazırlanmaktadır. Bahreyn'deki standartlar çoğunlukla mevcut uluslararası standartların ya da KİK'in veya KİK üyesi bir ülkenin standartlarının adaptasyonu olarak ortaya çıkmaktadır. Bahreyn'de standartların geliştirilmesinde iki temel ilke göz önüne alınmaktadır: i) O konuda KİK standardı varsa ayrı bir Bahreyn standardı geliştirilmez, ii) Ticaret engelleri yaratacak yeni bir Bahreyn standardı geliştirilmez.

Standartlarla ilgili kuruluş Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Bahreyn Test ve Metroloji Genel Müdürlüğü'dür (TMD) :

<https://www.moic.gov.bh/en/OurServices/Pages/Standardization-And-Metrology-Services.aspx>

Bahreyn'in uyguladığı standartların metinlerine aşağıdaki sayfadan ulaşılabilir:

<https://bsmd.moic.gov.bh/store/?lang=en>

Bahreyn'in ithalat rejimi liberaldir. İthalatçılar, istedikleri her türde marka, model ve spesifikasyonda malın ithalatını yapabilmektedirler.

Bahreyn'e yapılan ithalat, yasak veya kısıtlı olan az sayıda ürünler dışında serbest bir rejime tabidir. Türkiye'ye karşı KİK tarafından açılan ve halihazırda devam eden akülerde (piston motor batteries, with a capacity of 32 to 225 ampere-85071000 GTİP kodlu) anti-damping soruşturması haricinde herhangi bir anti-damping soruşturması, telafi edici vergi uygulaması vs. yoktur. Bahreyn Dünya Ticaret Örgütü tarafından kararlaştırılan tüm uygulamaları eksiksiz yerine getirmekte ve bu konuda bölge ülkeleri arasında öncülük etmektedir.

Bahreyn'de sağlık alanındaki düzenlemeleri Bahreyn Sağlık Bakanlığı ile Bahreyn Sağlık Düzenleme Kurulu (National Health Regulatory Authority-NHRA) yapmaktadır.

Bahreyn Sağlık Bakanlığı'nın sayfası :

<https://www.moh.gov.bh/?lang=en>

Bahreyn Sağlık Düzenleme Kurulu bağımsız bir kuruldur ve Sağlık Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve özel sektörden üyeleri vardır. Hem kamu hem özel sağlık kuruluşlarını denetleme görevi bulunmaktadır. Ayrıca tıp profesyonellerinin ve sağlık kuruluşlarının lisanslarının verilmesi, hasta şikayetlerinin değerlendirilmesi ve tıbbi ürünlerin piyasasının düzenlenmesi Kurulun görevleri arasındadır. Kurulun sayfası :

<https://www.nhra.bh/>

Bir eczacılık ürününün Bahreyn'de satılabilmesi için NHRA'ya bir başvuru yapılması ve bu başvurunun, mevcut kılavuzlar ve prosedürlere dayalı olarak kalitesini, güvenliğini ve etkinliğini destekleyen tüm gerekli verileri içermesi gerekir. Eczacılık Ürünleri Düzenleme Dairesi (Pharmaceutical Products Regulation Department) üyeleri, her başvurunun bilimsel yönlerini gözden geçirir ve bir karara varmadan önce herhangi bir fayda ile riskin muhtemel dengesi hakkında bir sonuca varır. Konu

ile ilgili izlenmesi gereken yola ve mevzuata ilişkin detaylı bilgilere Daire'nin internet sayfasından ulaşılabilir:

<https://www.nhra.bh/Departments/PPR/>

İlaçların Bahreyn'de sertifikasının alınabilmesi için en az iki yıldır piyasada olması şartı aranmaktadır. Ülke politikası ilacın doğrudan araştırma kapasitesi olan üretici firmadan alınması yönündedir. İthal edilen ilacın dağıtımını Bahreyn Sağlık Bakanlığı'nın onayını müteakip Bahreyn Sanayi, Turizm ve Ticaret Bakanlığı lisansına sahip bir firma tarafından yapılmalıdır. Bahreyn'in ilaç tescil sistemi saydam, profesyonel ve hızlıdır. Yeni bir ilaç için 3-6 ay içinde onay alınabilmektedir. Beş yılda bir lisansın yenilenmesi gerekmektedir; yenilenme ise azami 3 ayda gerçekleştirilebilmektedir.

Körfez İşbirliği Teşkilatı, 2017 yılında, üye ülkelerin ortak kullanımında olacak elektronik teknik dokümantasyon sistemine geçeceğini açıklamıştır. Böylelikle Birliğin bütünsel ilaç kayıt sistemi hızlanacaktır. Körfez İşbirliği Konseyi içinde 1991 yılında İlaç Tescilleri Körfez Merkez Komitesi kurulmuştur (Gulf Central Committee for Drug Registrations) ve üye ülkelerin yerel düzenleme kuruluşlarıyla uyum içinde çalışmaktadır. Söz konusu komite ilerideki dönemde işbirliğini geliştirmeyi hedeflemektedir. Halihazırda Birlik içinde çeşitli işbirliği alanları da mevcuttur. Grup Satınalma Programı (Group Purchasing Programme) ile Birlik, ilaçta ve medikal cihaz ve malzemelerde ortak ihaleler de düzenlemektedir. Sağlık İhaleleri Genel Sekreterliği altında ihale birimi (Secretariat General of Health Tender) söz konusu ihalelerden sorumludur. İlerleyen dönemde bu tür işbirliği mekanizmalarının yaygınlaşması, Bölge'nin özellikle küçük ülkelere, ortak pazarlıkla fiyat indirimi sağlanacağı için fayda getirecektir. Bölgeye ihracat yapmak isteyen firmalar içinse daha fazla fiyat baskısı oluşacaktır.

Bahreyn'de satılacak ilaçların fiyatları Bahreyn Sağlık Bakanlığı ve NHRA tarafından onaylanmaktadır. Onaylanmış ilaç fiyatlarına NHRA'nın internet sayfasından ulaşılabilir. GCC ülkeleri 2021 Ağustos ayında, ilaçlarda ortak fiyat uygulamasının prensipleri hakkında uzlaşma sağlamıştır. İlaç fiyatları Bahreyn'de ilacın nakliye ve sigorta maliyetlerine yüzde 35 kar marjı eklenerek hesaplanacaktır (diğer GCC ülkelerinde yüzde 40'a kadar ulaşabilir; her ülke kendi karar verecektir).

KİK ile Hindistan arasında serbest ticaret anlaşması görüşmeleri sürmektedir. Anlaşmanın imzalanması halinde Bölgede jenerik ilaç segmentinde Hindistan'ın payı artacaktır. Yine de Bölge insanı jenerik ilaçlara çok rağbet etmediğinden patentli ilaçlara göre payı düşük kalmaya devam edecektir. 2020 yılında jenerik ilaç satışı toplam ilaç satışlarının %33,1'i kadardır. Bahreyn jenerik ilaç piyasasında Julpher Pharmaceuticals (Birleşik Arap Emirlikleri firması) ve Novartis' Sandoz büyük yabancı oyuncular. Yerli Bahrain Pharma ise Bahreyn Uluslararası Yatırım Parkı'nda yumuşak kapsüller ve şuruplar üretim tesisine sahiptir; üretim kapasitesi yıllık 9 milyar kapsül ve 25 milyon şişedir.

Bahreyn İlaç Patent Mevzuatı Bölge standartları, ülkenin Dünya Ticaret Örgütü üyeliği, Paris Sınai Mülkiyetin Korunmasına İlişkin Paris Sözleşmesi'ne ve ABD-Bahreyn İkili Yatırım Antlaşmasına taraf olmasının gerekleri ile uyumludur. Ülkenin patent rejiminin sıkı olması Çin ve Hindistan kaynaklı düşük fiyatlı jenerik ilaçların piyasaya girmesini engellemektedir. Bu, patentli Türk ilaçları için bir avantajdır.

Bahreyn'de sahte ilaçlarla da etkin bir mücadele yürütülmektedir. Mevzuata göre sadece yetkilendirilmiş acenteler, Bahreyn Sağlık Bakanlığı tarafından satışı ve kullanımı onaylanmış, ruhsatlı ilaçları ithal edebilmektedir. Ulusal Sağlık Düzenleme Kurumu (National Health Regulatory Authority-NHRA) yeni bir depo ilaç izleme sistemi kurmuş olup üreticiden tüketiciye kadar ilacın hareketlerini izlemektedir.

Medikal cihaz ve malzemelerle ilgili, düzenlemelerden, kontrolden ve ithalatın sertifikalandırılmasından da NHRA sorumludur. NHRA ülkeye ithal edilecek medikal cihaz ve

malzemelerinin kalite ve güvenliğini kontrol ederek ithalatına izin vermektedir. Medikal cihaz ithalatçıları da NHRA tarafından yetki belgesi almak zorundadır.

NHRA'nın medikal cihaz ve malzemelerle ilgili düzenlemelerine ve ithalat sertifikası almak için yapılması gerekenlere ilişkin detaylı bilgiler veren rehberde aşağıdaki internet sayfalarından ulaşılabilir :

<https://www.nhra.bh/Departments/MDR/>

https://www.nhra.bh/Departments/MDR/MediaHandler/GenericHandler/documents/departments/MDR/guidelines/MDR_Guideline_Medical%20Devices%20Regulation_2019.pdf

Bahreyn'de 2019 yılı Aralık ayında çıkan bir kararla NHRA cıva içeren bütün medikal alet ve cihazları yasaklamıştır (termometreler, tansiyon ölçme cihazları, diş amalgamları, özofagus dilatörleri ve gastrointestinal tüpler dahil). Karar, Basel Konvansiyonu çerçevesinde cıvanın zararlı ve sağlık için toksik niteliğinin bilimsel olarak kanıtlanmış olması çerçevesinde alınmıştır.

3.4. Sektörel Dış Ticaret⁴

3.4.1. İlaçlar

3.4.1.1. Bahreyn İlaç Sektörü İthalatı

Bahreyn'in ilaç ihtiyacının %95'i ithalatla karşılanmaktadır. Piyasadaki ana tedarikçiler GlaxoSmithKline, Roche, Bristol-Myers Squibb, Sandoz, Merck & Co, Pfizer, AstraZeneca ve Julphar olarak sıralanmaktadır. Piyasadaki tedarikçilerin hiçbirinin Bahreyn'de üretim tesisi yoktur; bir çoğu Bölge'deki dağıtım merkezlerinden Bahreyn'e ihracat yapmaktadır.

Bahreyn'de artış eğilimi gösteren hastalıklarla beraber bu hastalıklara yönelik ilaçların ithalatının artması beklenmektedir. Son dönemde en çok artış gösteren hastalıklar obezite ve obezite ile ilgili rahatsızlıklar, diyabet ve kalp hastalıklarıdır.

Bahreyn'de ölüm sebepleri arasında; dolaşım sistemi bozuklukları (%42), neoplazma hastalıkları (%15,5), dış sebepler (%8,5), solunum sistemi hastalıkları (%7,2), genitoürinal hastalıklar (%6,3) ve sindirim sistemi hastalıkları (%3,4) gelmektedir. Obezite ve kalp hastalıkları yaygındır. Bahreyn dünyada obezitenin en yaygın olduğu 6. Ülkedir; toplumun %28,9'u obezdir. 2030 yılına kadar Bahreyn ve diğer Körfez ülkelerinde nüfusun üçte birinin hipertansiyon sorunu olacağı öngörülmektedir (halihazırda Bahreyn'de hipertansiyonun yaygınlık oranı %26). Orak hücre anemisi ülkede çok yaygın görülen ve kesin tedavisi olmayan bir hastalıktır. Ülke vatandaşlarının %18'inde bu hastalığın ve %24'ünde ise thalassaemia hastalığının olduğu belirtilmektedir.

Ülkede yaygın ve artmakta olan hastalıkların önlenmesi ve etkin tedavisi hedefiyle Bahreyn Sağlık Bakanlığı, halk sağlığı politikası açısından 10 öncelikli alana odaklanma kararı almıştır: kanser, dolaşım ve kardiyovasküler hastalıklar, diş sağlığı, diyabet, kalıtsal hastalıklar, yaralanmaları önleme, solunum yolu hastalıkları, anne ve çocuk sağlığı, zihinsel ve duygusal sağlık, fiziksel engellilik ve öğrenme güçlükleri.

Bahreyn 2020 yılında 327,7 milyon dolar değerinde ilaç ithal etmiştir. Bu rakam 2019 yılındaki 350,9 milyon dolar seviyesine göre %6,6 düşüş anlamına gelmektedir. Tablo 4'te Bahreyn'in 2020 yılında en çok ithal ettiği ilk 40 ilaç 2019 yılıyla karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

2020 yılında Bahreyn en çok, tedavide veya korunmada kullanılmak üzere ilaçlar, bağışıklık ürünleri, hormon içeren ilaçlar, antibiyotikler, aşılar, böbreküstü bezi hormonlarını, türevlerini ve yapısal benzerlerini içeren ilaçlar, insülin, veterinerlik aşıları, provitaminler ve diğer vitaminler, penisilinler, antiserumlar ve diğer kan fraksiyonları ithal etmiştir.

⁴ Dış Ticaret İstatistikleri "Bahrain Open Data Portal"dan, diğer istatistikler Fitch Solutions, (2021), "Bahrain Pharmaceuticals & Healthcare Report 2021 q2", www.fitchsolutions.com

Tablo 4: Bahreyn'in En Çok İthal Ettiği İlk 40 İlaç (2019-2020)

GTIP	Ürün Adı	İthalat 2019	İthalat 2020	%Değ
30049090	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ambalajlanmış diğer ilaçlar	154.532.394	158.641.387	2,7
30049010	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere ilaçlar; dozlandırılmış, ambalajlanmış	71.881.999	60.074.075	-16,4
30021500	Dozlandırılmış veya perakende satışa uygun şekilde ambalajlanmış/hazırlanmış bağışıklık ürünleri	34.390.444	26.521.394	-22,9
30043900	Antibiyotik içermeyip, diğer hormonları içeren ilaçlar (dozlandırılmış, perakende)	24.983.014	24.400.372	-2,3
30042000	Antibiyotikleri içeren ilaçlar (dozlandırılmış veya perakende satış için ambalajlanmış)	13.445.429	13.194.028	-1,9
30022000	İnsanlar için kullanılan aşılar	9.063.442	8.329.003	-8,1
30043200	Böbreküstü bezi hormonlarını, türevlerini ve yapısal benzerlerini içeren ilaçlar; dozlandırılmış veya perakende için	10.704.039	7.062.084	-34,0
30043100	İnsülin içeren ilaçlar (dozlandırılmış veya perakende satış için ambalajlanmış)	4.998.464	6.271.785	25,5
30023000	Veterinerlikte kullanılan aşılar	6.882.696	4.879.067	-29,1
29369000	Provitaminler ve vitaminlerin diğerleri (tabii konsantreler dahil)	2.553.028	3.319.367	30,0
30041000	Penisilanik asit bünyeli penisilinler veya bunların türevleri (dozlandırılmış veya perakende satış için)	2.663.104	2.207.633	-17,1
30021200	Antiserumlar ve diğer kan fraksiyonları	3.167.446	2.021.688	-36,2
30033900	Hormonları içerip, antibiyotikleri içermeyen diğer ilaçlar (dozlandırılmamış)	3.116.678	2.018.911	-35,2
29362900	Diğer vitaminler ve türevleri	1.938.995	1.915.290	-1,2
30045000	Vitaminleri içeren diğer ilaçlar (dozlandırılmış, perakende için)	2.033.378	1.412.374	-30,5
30031000	Penisilanik asit bünyeli penisilinler/türevleri veya streptomisinler/türevlerini içeren ilaçlar (dozlandırılmamış)	1.324.724	903.564	-31,8
30029090	Toksinler	595.607	719.457	20,8
30032000	Diğer antibiyotikleri içeren ilaçlar (dozlandırılmamış)	318.335	550.658	73,0
29419000	Diğer antibiyotikler, türevleri; tuzları	133.064	515.526	287,4
30021900	Bağışıklık sağlayan diğer ürünler	159.427	496.932	211,7
30044200	Psödoefedrin (INN) ve tuzlarını içeren ilaçlar; dozlandırılmış veya perakende satış için ambalajlanmış	404.369	420.046	3,9
29362700	Vitamin C ve türevleri	198.643	399.997	101,4
30044900	Alkaloidleri veya türevlerini içeren diğer ilaçlar; dozlandırılmış veya perakende satış için ambalajlanmış	613.686	339.041	-44,8

30039000	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere birbirleriyle karıştırılmış diğer ilaçlar (dozlandırılmamış)	87.454	328.022	275,1
30034200	Psödoefedrin (INN) ve tuzlarını içeren ilaçlar; dozlandırılmamış veya perakende satış için ambalajlanmamış	0	261.103	
29362100	Vitamin A ve türevleri	184.342	260.916	41,5
30029010	İnsan kanı	0	51.549	
29362800	Vitamin E ve türevleri	45.859	40.245	-12,2
29372300	Ostrojenler ve projestojenler	200.085	38.404	-80,8
29411000	Penisilinler ve penisilanik asit yapısındaki türevleri; bunların tuzları	329	26.061	7829,3
29372100	Kortizon, hidrokortizon, prednizon ve prednizolon	125.038	19.571	-84,3
30019000	İnsan ve hayvan menşeli tedavide kullanılan diğer maddeler	35.174	8.462	-75,9
29420000	Diğer organik bileşikler	382	6.785	1676,3
29391100	Haşhaş sapı konsantresi; kodein, morfin, eroin, hidrokodon vb. ile tuzları	0	6.691	
29400000	Kimyaca saf şekerler; eterleri esterleri ve tuzları	8.355	6.003	-28,1
29362600	Vitamin B12 ve türevleri	0	5.657	
30021300	Karışım olmayan bağışıklık ürünleri; dozlandırılmamış veya perakende satışa uygun ambalajlanmamış/hazırlanmamış	5.334	5.334	0,0
29362500	Vitamin B 6 ve türevleri	1.580	5.024	218,0
30021100	Sıtma teşhisi için test kitleri	278	4.660	1578,3
29362200	Vitamin B1 ve türevleri	7.176	3.533	-50,8

Kaynak: Bahrain Information and e-Government Authority Open Data Portal

Bahreyn'in 2020 yılında en çok ithal ettiği ilk 15 ilaçta pazardaki ilk 5 ülkeden ve Türkiye'den ithalat değerleri Tablo 5'te yer almaktadır. Bahreyn'in çok ithal ettiği ilk 15 ilacın hiçbirinde Türkiye ilk 5 tedarikçi arasında değildir. En yüksek pazar payına sahip olduğu ürünler "veterinerlikte kullanılan aşilar" (8. en büyük tedarikçi-pazar payı %3,4), "tedavide veya korunmada kullanılmak üzere ilaçlar; dozlandırılmış, ambalajlanmış" (9. en büyük tedarikçi-pazar payı %3,5), "tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ambalajlanmış diğer ilaçlar (18. en büyük tedarikçi-pazar payı %1,3) olarak sıralanmaktadır. Bahreyn'in en çok ithal ettiği ilk 15 ilaçtan 10'unda Türkiye'nin ülkeye hiç ihracatı yoktur. Piyasadaki en büyük tedarikçiler arasında Almanya, ABD, İtalya, İngiltere, İrlanda, Suudi Arabistan ve Hindistan öne çıkmaktadır.

Tablo 5: Bahreyn'in En Çok İthal Ettiği İlk 15 İlaçta Pazardaki İlk 5 Ülke ve Türkiye

GTiP	Madde Adı	İthalat 2020	Pay (%)
30049090	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ambalajlanmış diğer ilaçlar	158.641.387	
	ALMANYA	18.747.021	11,8
	ABD	17.651.765	11,1
	HİNDİSTAN	15.321.241	9,7
	İRLANDA	13.645.432	8,6

	SUUDİ ARABİSTAN	13.202.588	8,3
		
	TÜRKİYE-18	2.063.301	1,3
30049010	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere ilaçlar; dozlandırılmış, ambalajlanmış	60.074.075	
	ALMANYA	10.930.606	18,2
	ABD	10.453.772	17,4
	İSVİÇRE	7.577.050	12,6
	BELÇİKA	4.488.859	7,5
	FRANSA	4.223.322	7,0
		
	TÜRKİYE-9	2.083.929	3,5
30021500	Dozlandırılmış veya perakende satışa uygun şekilde ambalajlanmış/hazırlanmış bağışıklık ürünleri	26.521.394	
	ALMANYA	14.989.489	56,5
	ABD	3.544.811	13,4
	İRLANDA	3.021.315	11,4
	İTALYA	2.345.065	8,8
	JAPONYA	1.239.936	4,7
30043900	Antibiyotik içermeyip, diğer hormonları içeren ilaçlar (dozlandırılmış, perakende)	24.400.372	
	DANİMARKA	13.096.148	53,7
	SUUDİ ARABİSTAN	3.386.177	13,9
	ALMANYA	1.696.845	7,0
	KANADA	1.155.925	4,7
	İSVİÇRE	1.109.520	4,5
		
	TÜRKİYE-22	967	0,0
30042000	Antibiyotikleri içeren ilaçlar (dozlandırılmış veya perakende satış için ambalajlanmış)	13.194.028	
	ÜRDÜN	3.314.440	25,1
	İTALYA	1.692.415	12,8
	DANİMARKA	1.237.794	9,4
	İNGİLTERE	1.219.002	9,2
	İRLANDA	1.124.927	8,5
		
	TÜRKİYE-22	2.100	0,0
30022000	İnsanlar için kullanılan aşılar	8.329.003	
	HOLLANDA	3.780.905	45,4
	İRLANDA	1.723.684	20,7
	BELÇİKA	1.172.881	14,1
	FRANSA	1.044.969	12,5
	SUUDİ ARABİSTAN	293.296	3,5

30043200	Böbreküstü bezi hormonlarını, türevlerini ve yapısal benzerlerini içeren ilaçlar; dozlandırılmış veya perakende için	7.062.084	
	SUUDİ ARABİSTAN	1.623.384	23,0
	İSVEÇ	1.477.034	20,9
	FRANSA	1.174.945	16,6
	İNGİLTERE	786.814	11,1
	İRLANDA	738.121	10,5
30043100	İnsülin içeren ilaçlar (dozlandırılmış veya perakende satış için ambalajlanmış)	6.271.785	
	ALMANYA	6.214.228	99,1
	DANİMARKA	57.557	0,9
30023000	Veterinerlikte kullanılan aşılar	4.879.067	
	ABD	709.747	14,5
	FRANSA	577.893	11,8
	AVUSTURALYA	471.110	9,7
	HOLLANDA	430.450	8,8
	İSPANYA	414.630	8,5
	...		
	TÜRKİYE-8	163.941	3,4
29369000	Provitaminler ve vitaminlerin diğerleri (tabii konsantreler dahil)	3.319.367	
	İNGİLTERE	1.973.241	59,4
	ABD	363.891	11,0
	HİNDİSTAN	245.530	7,4
	KANADA	186.414	5,6
	MISIR	159.505	4,8
30041000	Penisilanik asit bünyeli penisilinler veya bunların türevleri (dozlandırılmış veya perakende satış için)	2.207.633	
	İNGİLTERE	991.318	44,9
	BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	367.724	16,7
	AVUSTURYA	310.467	14,1
	GKRY	289.927	13,1
	FRANSA	92.837	4,2
30021200	Antiserumlar ve diğer kan fraksiyonları	2.021.688	
	AVUSTURYA	784.666	38,8
	ALMANYA	305.287	15,1
	G. KORE	225.943	11,2
	İTALYA	218.207	10,8
	İSVİÇRE	152.954	7,6
30033900	Hormonları içerip, antibiyotikleri içermeyen diğer ilaçlar (dozlandırılmamış)	2.018.911	
	KUVEYT	1.844.728	91,4
	HİNDİSTAN	167.757	8,3
	SUUDİ ARABİSTAN	5.157	0,3

	TAYLAND	1.252	0,1
	POLONYA	18	0,0
29362900	Diğer vitaminler ve türevleri	1.915.290	
	KANADA	712.838	37,2
	ABD	493.968	25,8
	HİNDİSTAN	196.432	10,3
	İRLANDA	123.261	6,4
	İNGİLTERE	70.820	3,7
30045000	Vitaminleri içeren diğer ilaçlar (dozlandırılmış, perakende için)	1.412.374	
	ALMANYA	688.363	48,7
	FRANSA	216.559	15,3
	KANADA	199.677	14,1
	İSVİÇRE	171.851	12,2
	BELÇİKA	61.047	4,3

Kaynak: Bahrain Information and e-Government Authority Open Data Portal

3.4.1.2. İlaç Sektöründe Türkiye ile İkili Ticaret

Türkiye'nin Bahreyn'e ilaç ihracatı 2020 yılı itibariyle 4,3 milyon dolardır. 2019 yılında bu rakam 2,7 milyon dolar civarıydı. Bu durum yaklaşık %62,2 gibi çok yüksek bir ihracat artışına işaret etmektedir. İlaçlar son yıllarda Türkiye'nin Bahreyn'e en çok ihraç ettiği ürünlerden biri haline gelmiştir. Ancak halihazırda Türkiye Bahreyn'e sadece 7 kalemde ilaç ihracatı yapmaktadır. Diğer ilaçlarda piyasada henüz yer alamamıştır. Türkiye'nin Bahreyn'e en çok ihraç ettiği ilaç ürünü "tedavide veya korunmada kullanılmak üzere ilaçlar; dozlandırılmış, ambalajlanmış" olmuştur. Onu izleyen "tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ambalajlanmış diğer ilaçlar" 2019 yılında oldukça düşük miktarda ihraç edilmişken, 2020 yılında %604,5 gibi çok yüksek bir artış oranı göstererek ikinci sıraya yerleşmiştir. Üçüncü sıradaki "veterinerlikte kullanılan aşılarda" ihracatında da bir önceki yıla göre %31,7 gibi güçlü bir ihracat artışı gözlemlenmektedir.

Tablo 6: Türkiye'nin Bahreyn'e İhraç Ettiği İlaçlar (2019-2020)

GTIP	Ürün Adı	İhracat 2019	İhracat 2020	%Değ
30049010	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere ilaçlar; dozlandırılmış, ambalajlanmış	2.232.512	2.083.929	-6,7
30049090	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ambalajlanmış diğer ilaçlar	292.865	2.063.301	604,5
30023000	Veterinerlikte kullanılan aşılarda	124.500	163.941	31,7
29362600	Vitamin B12 ve türevleri		5.657	
30042000	Antibiyotikleri içeren ilaçlar (dozlandırılmış veya perakende satış için ambalajlanmış)	1.637	2.100	28,3
29362800	Vitamin E ve türevleri		1.006	
30043900	Antibiyotik içermeyip, diğer hormonları içeren ilaçlar (dozlandırılmış, perakende)	12.729	967	-92,4

Kaynak: Bahrain Information and e-Government Authority Open Data Portal

Türkiye'nin Bahreyn'e 2020 yılında ihrac ettiği ilaçlarda en büyük rakiplerinin ithalat değerleri Türkiye ile karşılaştırmalı olarak Tablo 7'de yer almaktadır. Türkiye'nin en çok ihrac ettiği ürünlerin bile bir çoğunda piyasadaki ilk 5 tedarikçi arasında yer alamadığı görülmektedir. Sadece "vitamin B12 ve türevleri"nde tek tedarikçidir; ancak bunda da ithalat çok düşük seviyededir. Tedarikçi ülke sıralamasında en yüksek sıraya sahip olduğu ürünler "vitamin E ve türevleri" (%2,4 payıyla 4. en büyük tedarikçi), "veterinerlikte kullanılan aşılarda" (%3,4 payıyla 8. en büyük tedarikçi), "tedavide veya korunmada kullanılmak üzere ilaçlar; dozlandırılmış, ambalajlanmış" (%3,5 payıyla 9. en büyük tedarikçi), "tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ambalajlanmış diğer ilaçlar" (%1,3 payıyla 18. en büyük tedarikçi) olarak sıralanmaktadır. Piyasadaki en büyük rakipler Almanya, ABD ve İsviçre'dir.

Tablo 7: Türkiye'nin İhrac Ettiği İlaçlarda Bahreyn Pazarı ve Türkiye

GTIP	Ürün Adı	İthalat 2020	%Pay
30049010	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere ilaçlar; dozlandırılmış, ambalajlanmış	60.074.075	
	ALMANYA	10.930.606	18,2
	ABD	10.453.772	17,4
	İSVİÇRE	7.577.050	12,6
	BELÇİKA	4.488.859	7,5
	FRANSA	4.223.322	7,0
	...		
	TÜRKİYE-9	2.083.929	3,5
30049090	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ambalajlanmış diğer ilaçlar	158.641.387	
	ALMANYA	18.747.021	11,8
	ABD	17.651.765	11,1
	HİNDİSTAN	15.321.241	9,7
	İRLANDA	13.645.432	8,6
	SUUDİ ARABİSTAN	13.202.588	8,3
	...		
	TÜRKİYE-18	2.063.301	1,3
30023000	Veterinerlikte kullanılan aşılarda	4.879.067	
	ABD	709.747	14,5
	FRANSA	577.893	11,8
	AVUSTURALYA	471.110	9,7
	HOLLANDA	430.450	8,8
	İSPANYA	414.630	8,5
	...		
	TÜRKİYE-8	163.941	3,4
29362600	Vitamin B12 ve türevleri	5.657	
	TÜRKİYE	5.657	100,0
30042000	Antibiyotikleri içeren ilaçlar (dozlandırılmış veya perakende satış için ambalajlanmış)	13.194.028	
	ÜRDÜN	3.314.440	25,1
	İTALYA	1.692.415	12,8
	DANİMARKA	1.237.794	9,4
	İNGİLTERE	1.219.002	9,2

	İRLANDA	1.124.927	8,5
	...		
	TÜRKİYE-22	2.100	0,0
29362800	Vitamin E ve türevleri	40.245	
	ABD	20.142	50,0
	İSVİÇRE	13.980	34,7
	ALMANYA	5.089	12,6
	TÜRKİYE	1.006	2,5
	AVUSTURALYA	27	0,1
30043900	Antibiyotik içermeyip, diğer hormonları içeren ilaçlar (dozlandırılmış, perakende)	24.400.372	
	DANİMARKA	13.096.148	53,7
	SUUDİ ARABİSTAN	3.386.177	13,9
	ALMANYA	1.696.845	7,0
	KANADA	1.155.925	4,7
	İSVİÇRE	1.109.520	4,5
	...		
	TÜRKİYE-22	967	0,0

Kaynak: Bahrain Information and e-Government Authority Open Data Portal

3.4.2. Medikal Malzeme ve Cihazlar

3.4.2.1. Bahreyn Medikal Malzeme ve Cihazlar Sektörü İthalatı

Bahreyn'in 2020 yılında medikal malzeme ve cihaz ithalatı 123,8 milyon dolardır. Bu rakam 2019 yılındaki 104,8 milyon dolar tutar ithalatın %18,2 oranında artmış olduğunu göstermektedir. Bahreyn medikal malzeme ve cihazlar piyasasındaki büyük oyuncular Fujifilm, Philips, Siemens ve Healthineers olarak sıralanmaktadır.

Tablo 8'de Bahreyn'in en çok ithal ettiği ilk 40 medikal cihaz ve malzeme 2019 ve 2020 yılları karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Bahreyn 2020 yılında en çok "tababetle ilgili diğer alet ve cihazlar", "ozonoterapi, oksijenoterapi, /diğer terapi cihazları", "kanüller, idrar sondaları, kateterler ve benzeri diğer aletler", "diğer elektro teşhis cihazları vb. aksam/parçaları", "güneş gözlükleri", "diğer gözlükler", "diğer tıbbi, cerrahi, veterinerlik amaçlı x ışınli cihazlar" ve "ultrasonik tetkik cihazları" ithal etmiştir.

Tablo 8: Bahreyn'in En Çok İthal Ettiği İlk 40 Medikal Cihaz ve Malzeme (2019-2020)

GTİP	GTİP Adı	İthalat 2019	İthalat 2020	%değ
90189090	Tababetle ilgili diğer alet ve cihazlar	12.487.211	14.837.361	18,8
90192000	Ozonoterapi, oksijenoterapi, /diğer terapi cihazları ve aksam, parçaları	2.281.110	11.426.887	400,9
90183990	Kanüller, idrar sondaları, kateterler ve benzeri diğer aletler	6.385.257	8.810.639	38,0
90181990	Diğer elektro teşhis cihazları vb. aksam/parçaları	6.483.169	5.530.151	-14,7
90041000	Güneş gözlükleri	8.639.751	4.765.912	-44,8
90049090	Diğer gözlükler	478.092	4.315.431	802,6
90221400	Diğer tıbbi, cerrahi, veterinerlik amaçlı x ışınli cihazlar	3.180.159	4.024.267	26,5
90181200	Ultrasonik tetkik cihazları	2.299.418	3.133.597	36,3

90229000	Diğer ışınli alet ve cihazların aksam-parçaları	3.459.384	3.038.676	-12,2
90189050	Transfüzyon ve infüzyon cihazları ve aparatları	1.142.403	2.731.721	139,1
90213990	Diğer protez organlar	2.397.733	2.426.828	1,2
90221200	Bilgisayarlı tomografi cihazları	566.359	2.377.226	319,7
90181300	Manyetik rezonansla görüntüleme cihazları	305.305	2.375.870	678,2
90189030	Tababetle ilgili diğer alet ve cihazlar	2.223.878	2.203.042	-0,9
90181910	Diğer elektro teşhis cihazları tansiyon aletleri vb.	931.405	2.190.316	135,2
30051000	Yapışkan sargılar ve yapışkan tabakası olan diğer maddeler	1.765.607	2.185.028	23,8
90189060	Anestezi alet ve cihazları endoskoplarda	1.485.441	2.094.653	41,0
90219090	Diğer ortopedik, işitme, kırıklara mahsus diğer cihazların vb. aksamı	2.417.264	2.053.288	-15,1
90221910	Diğer amaçlar için diğer x ışınli cihazlar	426.318	1.864.889	337,4
90211090	Kırıklara mahsus cihazlar	1.328.509	1.738.024	30,8
90189040	Diyatermi cihazları	792.930	1.688.117	112,9
90031900	Gözlük çerçeveleri; plastikten olanlar hariç	2.444.388	1.648.884	-32,5
90181920	Diğer elektro teşhis cihazları nefes ölçme için vb.	260.344	1.637.524	529,0
40151100	Cerrahide kullanılan eldiven (sertleştirilmemiş vulkanize kauçuktan)	690.480	1.597.574	131,4
30059090	Tıpta, cerrahide, dişçilikte/veterinerlikte kullanılan diğer pamuk, sargılar vs.	1.374.220	1.486.304	8,2
90212900	Protez diş bağlantı parçaları	611.809	1.425.963	133,1
90189020	Endoskoplarda	944.832	1.419.679	50,3
90184990	Dişçilikte kullanılan diğer alet ve cihazlar	1.627.109	1.288.151	-20,8
90031100	Plastikten gözlük çerçeveleri	1.697.089	1.282.442	-24,4
90200000	Diğer solunum cihazları, gaz maskeleri	299.525	1.094.946	265,6
90185010	Göz tıbbına ait optik olmayan diğer alet ve cihazlar	578.391	1.069.459	84,9
30061040	Steril katgütler, benzeri steril dikiş malzemesi, hemostatlar	664.219	1.061.747	59,8
90182000	Morötesi veya kızılötesi ışınli cihazlar (tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan)	401.996	1.039.717	158,6
30059010	Hidrofil pamuk ve vatkadan mamul eşya	697.419	1.015.824	45,7
30064000	Dişçi çimentoları, diğer diş dolgu maddeleri vs.	893.267	997.129	11,6
90183200	Metalden boru şeklinde iğneler, ameliyat dikiş iğneleri	862.958	966.056	11,9
90211010	Ortopedik cihazlar	934.114	940.658	0,7
30061010	Cerrahi dikişler için steril katgütler	1.394.786	874.888	-37,3
84192000	Tıbbi, cerrahi/laboratuvar sterilizatörleri	944.660	873.705	-7,5
90191000	Mekanoterapi, masaj, psikotekni, test cihazları	484.206	865.922	78,8

Kaynak: Bahrain Information and e-Government Authority Open Data Portal

Bahreyn'in 2020 yılında en çok ithal ettiği ilk 15 medikal malzeme ve cihazda pazardaki ilk 5 ülkeden ve Türkiye'den ithalat değerleri Tablo 9'da yer almaktadır. Türkiye, bu ürünlerden sadece birinde, güneş gözlüklerinde 6. sıradaki en büyük tedarikçidir; onda da pazar payı %0,5 gibi çok düşük bir seviyededir. Türkiye tedarikçiler arasında "diğer gözlükler"de 15. sırada, "kanüller, idrar sondaları, kateterler ve benzeri diğer aletler"de 20. sırada, "ozonoterapi, oksijenoterapi, /diğer terapi cihazları ve aksam, parçaları"nda 20. sırada, "tababetle ilgili diğer alet ve cihazlar"da 42. sıradadır; bu ürünlerin hiçbirinde de pazar payı %1'i aşmamaktadır. Kalan 10 üründe ise Türkiye'nin Bahreyn'e hiç ihracatı bulunmamaktadır. Piyasadaki en büyük tedarikçiler, ABD, Almanya, İngiltere ve İrlanda'dır.

Tablo 9: Bahreyn'in En Çok İthal Ettiği İlk 15 Medikal Malzeme ve Cihazda Pazardaki Durum

GTİP	GTİP Adı	İthalat 2020	Pay %
90189090	Tababetle ilgili diğer alet ve cihazlar	14.837.361	
	ABD	5.660.661	38,2
	MEKSİKA	2.100.983	14,2
	ALMANYA	1.624.937	11,0
	İTALYA	1.285.591	8,7
	İNGİLTERE	612.748	4,1
	...		
	TÜRKİYE-42	4.778	0,0
90192000	Ozonoterapi, oksijenoterapi, /diğer terapi cihazları ve aksam, parçaları	11.426.887	
	İRLANDA	2.864.692	25,1
	ABD	2.521.384	22,1
	ALMANYA	2.448.899	21,4
	ÇİN	1.748.640	15,3
	AVUSTURALYA	587.830	5,1
	...		
	TÜRKİYE-20	18.689	0,2
90183990	Kanüller, idrar sondaları, kateterler ve benzeri diğer aletler	8.810.639	
	ABD	1.799.697	20,4
	ÇİN	1.242.466	14,1
	MEKSİKA	1.161.841	13,2
	KOSTA RİKA	759.456	8,6
	İRLANDA	740.795	8,4
	...		
	TÜRKİYE-20	47.458	0,5
90181990	Diğer elektro teşhis cihazları vb. aksam/parçaları	5.530.151	
	ABD	2.225.556	40,2
	İRLANDA	735.586	13,3
	MEKSİKA	712.021	12,9
	ÇİN	526.690	9,5
	FİNLANDİYA	364.155	6,6
90041000	Güneş gözlükleri	4.765.912	
	İTALYA	2.477.063	52,0

	ÇİN	1.439.830	30,2
	FRANSA	347.889	7,3
	JAPONYA	244.917	5,1
	ABD	104.596	2,2
	BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	28.967	0,6
	TÜRKİYE-6	23.873	0,5
90049090	Diğer gözlükler	4.315.431	
	ÇİN	4.126.156	95,6
	TAYVAN	50.820	1,2
	HİNDİSTAN	41.064	1,0
	İTALYA	32.715	0,8
	ABD	14.489	0,3
	...		
	TÜRKİYE-15	1.788	0,0
90221400	Diğer tıbbi, cerrahi, veterinerlik amaçlı x ışınli cihazlar	4.024.267	
	İNGİLTERE	1.021.367	25,4
	ABD	903.268	22,4
	JAPONYA	824.849	20,5
	ALMANYA	611.035	15,2
	ÇİN	281.386	7,0
90181200	Ultrasonik tetkik cihazları	3.133.597	
	ABD	1.572.148	50,2
	ÇİN	383.528	12,2
	NORWAY	316.013	10,1
	G. KORE	283.641	9,1
	JAPONYA	206.640	6,6
90229000	Diğer ışınli alet ve cihazların aksam-parçaları	3.038.676	
	ABD	2.220.019	73,1
	ÇİN	186.999	6,2
	FRANSA	112.777	3,7
	ALMANYA	106.353	3,5
	İNGİLTERE	105.302	3,5
90189050	Transfüzyon ve infüzyon cihazları ve aparatları	2.731.721	
	FRANSA	1.255.354	46,0
	POLONYA	359.598	13,2
	İNGİLTERE	263.535	9,6
	HUNGARY	260.616	9,5
	MEKSİKA	136.690	5,0
90213990	Diğer protez organlar	2.426.828	
	İRLANDA	1.071.169	44,1
	ABD	920.410	37,9
	MEKSİKA	153.175	6,3
	ALMANYA	85.502	3,5
	HOLLANDA	78.786	3,2
90221200	Bilgisayarlı tomografi cihazları	2.377.226	

	ALMANYA	1.692.757	71,2
	ABD	294.984	12,4
	ÇİN	173.215	7,3
	İTALYA	93.039	3,9
	FRANSA	81.266	3,4
90181300	Manyetik rezonansla görüntüleme cihazları	2.375.870	
	HOLLANDA	1.909.730	80,4
	ABD	327.184	13,8
	ALMANYA	72.536	3,1
	ÇİN	45.956	1,9
	HİNDİSTAN	17.627	0,7
90189030	Tababetle ilgili diğer alet ve cihazlar	2.203.042	
	İTALYA	604.908	27,5
	MEKSİKA	511.261	23,2
	SINGAPORE	477.803	21,7
	FRANSA	190.494	8,6
	ABD	119.685	5,4
90181910	Diğer elektro teşhis cihazları tansiyon aletleri vb.	2.190.316	
	ALMANYA	1.336.243	61,0
	ÇİN	368.217	16,8
	ABD	274.070	12,5
	İNGİLTERE	45.421	2,1
	MEKSİKA	41.787	1,9

Kaynak: Bahrain Information and e-Government Authority Open Data Portal

3.4.2.2. Medikal Malzeme ve Cihazlar Sektöründe Türkiye ile İkili Ticaret

Türkiye'nin Bahreyn'e medikal malzeme ve cihazlar ihracatı 2020 yılı itibariyle 1,2 milyon dolardır. 2019 yılında bu rakam 511,7 bin dolar civarıydı. Türkiye'nin ülkeye sektör ihracatında %130,3 oranıyla büyük bir ivme yakalandığı görülmektedir. Türkiye'nin 2019-2020 döneminde Bahreyn'e en çok ihraç ettiği medikal malzeme ve cihazlar Tablo 10'da yer almaktadır. Türkiye'nin Bahreyn'e en çok ihraç ettiği medikal malzeme ve cihazlar, "diyatermi cihazları", "tıbbi, cerrahi/laboratuvar sterilizatörleri", "ortopedik cihazlar", "kanüller, idrar sondaları, kateterler ve benzeri diğer aletler", "yapışkan sargılar ve yapışkan tabakası olan diğer maddeler", "tıpta veya veterinerlikte, cerrahi operasyonlar ya da fiziksel muayeneler için jel müstahzarları", "ilk yardım çantaları ve kutuları" olarak sıralanmaktadır.

Tablo 10: Türkiye'nin Bahreyn'e İhraç Ettiği Medikal Malzeme ve Cihazlar (2019-2020)

GTİP	GTİP Adı	İhracat 2019	İhracat 2020	% Değ
90189040	Diyatermi cihazları	118.854	699.049	488,2
84192000	Tıbbi, cerrahi/laboratuvar sterilizatörleri	27.490	141.709	415,5
90211010	Ortopedik cihazlar	73.998	56.403	-23,8
90183990	Kanüller, idrar sondaları, kateterler ve benzeri diğer aletler	27.627	47.458	71,8
30051000	Yapışkan sargılar ve yapışkan tabakası olan diğer maddeler	56.224	44.576	-20,7

30067000	Tıpta veya veterinerlikte, cerrahi operasyonlar ya da fiziksel muayeneler için jel müstahzarları	71.161	40.386	-43,2
30065000	İlk yardım çantaları ve kutuları	5.288	30.733	481,1
90041000	Güneş gözlükleri	23.776	23.873	0,4
90192000	Ozonoterapi, oksijenoterapi, /diğer terapi cihazları ve aksam, parçaları	20.687	18.689	-9,7
30059090	Tıpta, cerrahide, dişçilikte/veterinerlikte kullanılan diğer pamuk, sargılar vs.	2.126	16.043	654,7
90031100	Plastikten gözlük çerçeveleri	6.400	9.273	44,9
30061010	Cerrahi dikişler için steril katgütler	21.930	7.916	-63,9
90211090	Kırıklara mahsus cihazlar	6.646	7.469	12,4
90031900	Gözlük çerçeveleri; plastikten olanlar hariç	3.753	6.932	84,7
90189090	Tababetle ilgili diğer alet ve cihazlar	17.852	4.778	-73,2
30061030	Cerrahi ve dişçilikte kullanılan steril yapışmayı önleyiciler		4.406	
90049010	Plastik camlı olan gözlükler	30	2.910	9624,5
90039000	Gözlük veya benzeri eşyaya ait çerçevelerin aksam ve parçaları		2.560	
90211050	Ortopedik/kırıklara mahsus cihazlar	12.347	2.321	-81,2
30069100	Ostomi kullanımlara mahsus olduğu tanımlanabilen aletler		2.103	
90189060	Anestezi alet ve cihazları endoskoplara	6.260	1.833	-70,7
90049090	Diğer gözlükler	1.027	1.788	74,1
30064000	Dişçi çimentoları, diğer diş dolgu maddeleri vs.		1.383	
90213100	Suni eklemler		1.010	
34070010	Model yapmaya mahsus patlar, dişçi mumu vb. müstahzarlar	1.095	803	-26,7
90189010	Tababetle ilgili diğer alet ve cihazlar	183	701	283,6
90183930	Kanüller, idrar sondaları, kateterler ve benzeri diğer aletler		611	
90211030	Ortopedik/kırıklara mahsus cihazlar	6.864	508	-92,6
40170060	Sertleştirilmiş kauçuk vb. eşya	135	465	245,8

Kaynak: Bahrain Information and e-Government Authority Open Data Portal

Tablo 11’de Türkiye’nin Bahreyn’e en çok ihraç ettiği 15 medikal cihaz ve malzemede piyasadaki yeri ve en büyük rakipleri görülmektedir. Türkiye’nin en çok ihraç ettiği ürünlerde Bahreyn piyasasına tedarikte en üst sıralarda yer aldığı ürünler “diyatermi cihazları” (%41,4 payıyla ilk sırada), “tıpta veya veterinerlikte, cerrahi operasyonlar ya da fiziksel muayeneler için jel müstahzarları” (%19,2 payıyla ikinci sırada), “tıbbi, cerrahi/laboratuvar sterilizatörleri” (%16,2 payıyla ikinci sırada), “ilk yardım çantaları ve kutuları” (%13,4 payıyla 4. sırada), “ortopedik cihazlar” (%6 payıyla 6. sırada) olarak sıralanmaktadır. Piyasadaki en büyük rakipler ABD, Almanya, Çin, İtalya, İngiltere ve İrlanda’dır.

Tablo 11: Türkiye’nin En Çok İhraç Ettiği İlk 15 Medikal Cihaz ve Malzemede Bahreyn Pazarı ve Türkiye

GTİP	GTİP Adı	İthalat 2020	Pay (%)
90189040	Diyatermi cihazları	1.688.117	
	TÜRKİYE-1	699.049	41,4
	SİRBİSTAN + KARADAĞ	384.083	22,8

	ABD	272.481	16,1
	ALMANYA	116.369	6,9
	MEKSİKA	112.176	6,6
84192000	Tıbbi, cerrahi/laboratuvar sterilizatörleri	873.705	
	İTALYA	157.959	18,1
	TÜRKİYE-2	141.709	16,2
	FRANSA	117.925	13,5
	ABD	112.518	12,9
	ÇİN	78.504	9,0
90211010	Ortopedik cihazlar	940.658	
	ABD	199.916	21,3
	MEKSİKA	151.907	16,1
	HİNDİSTAN	141.224	15,0
	İSVİÇRE	136.247	14,5
	ÇİN	56.686	6,0
	TÜRKİYE-6	56.403	6,0
90183990	Kanüller, idrar sondaları, kateterler ve benzeri diğer aletler	8.810.639	
	ABD	1.799.697	20,4
	ÇİN	1.242.466	14,1
	MEKSİKA	1.161.841	13,2
	KOSTA RİKA	759.456	8,6
	İRLANDA	740.795	8,4
	TÜRKİYE-20	47.458	0,5
30051000	Yapışkan sargılar ve yapışkan tabakası olan diğer maddeler	2.185.028	
	ABD	488.034	22,3
	ÇİN	351.406	16,1
	ALMANYA	292.211	13,4
	FİNLANDİYA	227.112	10,4
	İSPANYA	173.288	7,9
	TÜRKİYE-12	44.576	2,0
30067000	Tıpta veya veterinerlikte, cerrahi operasyonlar ya da fiziksel muayeneler için jel müstahzarları	206.975	
	ABD	40.870	19,7
	TÜRKİYE-2	40.386	19,5
	ÇİN	30.575	14,8
	İRLANDA	26.500	12,8
	TAYVAN	20.626	10,0
30065000	İlk yardım çantaları ve kutuları	228.968	
	ÇİN	87.088	38,0
	ABD	55.768	24,4
	İNGİLTERE	34.691	15,2
	TÜRKİYE-4	30.733	13,4
	PORTEKİZ	7.731	3,4

90041000	Güneş gözlükleri	4.765.912	
	İTALYA	2.477.063	52,0
	ÇİN	1.439.830	30,2
	FRANSA	347.889	7,3
	JAPONYA	244.917	5,1
	ABD	104.596	2,2
	TÜRKİYE-7	23.873	0,5
90192000	Ozonoterapi, oksijenoterapi, /diğer terapi cihazları ve aksam, parçaları	11.426.887	
	İRLANDA	2.864.692	25,1
	ABD	2.521.384	22,1
	ALMANYA	2.448.899	21,4
	ÇİN	1.748.640	15,3
	AVUSTURALYA	587.830	5,1
	TÜRKİYE-20	18.689	0,2
30059090	Tıpta, cerrahide, dişçilikte/veterinerlikte kullanılan diğer pamuk, sargılar vs.	1.486.304	
	İNGİLTERE	279.560	18,8
	ÇEK CUMHURİYETİ	265.979	17,9
	ABD	219.476	14,8
	ÇİN	180.581	12,1
	FRANSA	93.546	6,3
	TÜRKİYE-13	16.043	1,1
90031100	Plastikten gözlük çerçeveleri	1.282.442	
	ÇİN	698.353	54,5
	İTALYA	471.356	36,8
	DANİMARKA	23.990	1,9
	JAPONYA	17.458	1,4
	G. KORE	12.144	0,9
	TÜRKİYE-9	9.273	0,7
30061010	Cerrahi dikişler için steril katgütler	874.888	
	İSVİÇRE	264.135	30,2
	ABD	259.532	29,7
	G. KORE	100.727	11,5
	DOMİNİK CUMHURİYETİ	94.475	10,8
	BELÇİKA	60.913	7,0
	TÜRKİYE-10	7.916	0,9
90211090	Kırıklara mahsus cihazlar	1.738.024	
	İSVİÇRE	1.053.128	60,6
	ABD	396.451	22,8

	ALMANYA	178.205	10,3
	G. KORE	39.344	2,3
	ÇİN	25.658	1,5
	TÜRKİYE-8	7.469	0,4
90031900	Gözlük çerçeveleri; plastikten olanlar hariç	1.648.884	
	ÇİN	681.666	41,3
	İTALYA	558.413	33,9
	JAPONYA	164.062	9,9
	FRANSA	145.254	8,8
	DANİMARKA	66.554	4,0
	TÜRKİYE-7	6.932	0,4
90189090	Tababetle ilgili diğer alet ve cihazlar	14.837.361	
	ABD	5.660.661	38,2
	MEKSİKA	2.100.983	14,2
	ALMANYA	1.624.937	11,0
	İTALYA	1.285.591	8,7
	İNGİLTERE	612.748	4,1
	TÜRKİYE-42	4.778	0,0

Kaynak: Bahrain Information and e-Government Authority Open Data Portal

3.5. Sektörel Pazarda Dağıtım Kanalları

Bahreyn, Bölgenin en önemli lojistik merkezlerindedir. 79 lokasyondan oluşan küresel bir araştırmada dünyadaki en uygun maliyetli dağıtım merkezleri arasında sayılmıştır. Bahreyn'in ana limanı olan Khalifa Bin Salman Limanı'nın yanı sıra Bahreyn Lojistik Bölgesi ve Bahreyn Uluslararası Yatırım Parkı'na da ev sahipliği yapan Hidd bölgesi, DYY Araştırma'nın (Financial Times'in doğrudan yatırımlar alanında uzmanlaşmış bölümü) 'nakliye ve depolama maliyet etkinliği' kategorisinde küresel olarak birinci sırada yer almıştır. Söz konusu araştırma şirketinin "Transport and Warehousing Locations of the Future 2020/21 (Geleceğin Nakliye ve Depolama Merkezleri 2020/21)" yayınında, verilerin 79 ülke/bölge için beş kategori altında toplandığı belirtilmektedir: ekonomik potansiyel, iş dostu olma, maliyet etkinliği, insan sermayesi ve yaşam tarzı, bağlantılılık. 'Maliyet etkinliğini' ölçmek için, inşaat izinlerinin maliyeti, yakıt fiyatları, elektrik fiyatları ve diğerlerinin yanı sıra vergi oranları gibi bir dizi veri incelenmektedir.

Tüketici ürünlerinin %99,5'ü Bahreyn'e Khalifa Bin Salman Limanından gelmektedir. Diğer limanlar Mina Salman, Sitra Rıhtımı, ASRY ve Bahreyn Ham Petrol Limanıdır.

Bahreyn, KİK ülkelerine rahat ulaşılabilir bir konumdadır. 25 km'lik bir köprü ile Suudi Arabistan'a bağlanmaktadır (Kral Fahd Köprüsü-Causeway). Bahreyn havaalanı bölgesel bir temas noktası olarak işlev görmektedir. Yılda yaklaşık 4,4 milyon yolcu Bahreyn havaalanına gelmekteydi. Bahreyn'in havaalanı için yaptığı en büyük yatırım olan Havalimanı Modernizasyon Projesi 28 Ocak 2021 tarihinde tamamlanmış ve hizmete girmiştir. Havalimanını çok büyüten, çok şık ve modern bir görüntüye kavuşturan 1,1 milyar dolar tutarındaki projeyi Arabtec-TAV konsorsiyumu gerçekleştirmiştir. Modernizasyonla havalimanı yıllık 14 milyon yolcu ve 130,000 uçuş kapasitesine ulaşmıştır. Kargo kapasitesi ise 1 yıllık milyon metrik tona çıkmıştır.

Bütün bu avantajları sebebiyle Körfez ülkelerine dağıtım yapan pek çok firma Bahreyn'i üs olarak tercih etmektedir. Ülkedeki ilaç ve medikal malzeme ve cihazlar ithalatıyla uğraşan firmaların listeleri Ticaret Müşavirliğimizden alınabilir.

3.6. Sektörel Pazara Girişte Önemli Etkinlikler

Bahreyn'de ticari ilişkilerde yüzyüze görüşmeler önemlidir. Bahreyn'liler iyi eğitimli, nazik ve Türkiye'yi seven insanlardır. Firmalarımızın fuarlara ve heyetlere katılmaları önerilmektedir. Genellikle uzaktan e-posta ile gönderilen tekliflerle firmalar pek ilgilenmemektedir. Bahreyn'deki fuarların listesine aşağıdaki bağlantılardan ulaşılabilir:

<http://www.btea.bh/event-listing>

<https://10times.com/bahrain/tradeshows>

Ticaret Bakanlığınca, 2019 yılında Bahreyn'de düzenlenen 5 fuar Bireysel Katılımı Desteklenen Fuarlar listesine alınmıştı. 2020 yılında bireysel katılımı desteklenecek fuarların da olması planlanmaktaydı; ancak korona virüs salgını sebebiyle Bahreyn'deki fuarlar 2020 yılında ve 2021 yılının son çeyreğine kadar iptal edilmiştir. 2019 yılında Bireysel Katılımı Desteklenen Fuarlar listesinde ilaç, sağlık ve medikal malzemeler alanında bir fuar yoktu. Ancak Bahreyn'de bu alanda düzenlenen fuar olması halinde firmalarımız katılma taleplerini bağlı oldukları İhracatçı Birlikleri aracılığıyla Ticaret Bakanlığımıza iletebilir ve ilgilendikleri fuarın Bireysel Katılımı Desteklenen Fuarlar listesine alınması önerebilir. Ticaret Bakanlığımız bu önerileri çok büyük ölçüde kabul etmektedir.

Bahreyn'de yakın zamanda düzenlenen sağlık sektörüne yönelik fuarlar arasında "Bahrain Dermatology, Laser and Aesthetics Conference and Exhibition -BDLA" (<https://www.bdacenter.net/bdla>), "Gulf Medical Expo", "Pearl Pediatric Conference" sayılabilir. BDLA 2020 yılında sanal olarak gerçekleştirilmişti; 2021 Aralık ayında sanal ve fiziki karışık olarak gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Gulf Medical Expo en son 2017 yılı Kasım ayında düzenlenmiştir. "Pearl Pediatric Conference" 2019 yılının Mart ayında düzenlenmiştir.

Firmalarımız ayrıca Körfez Bölgesi'ndeki başka ülkelerdeki sağlık, ilaç ve medikal malzeme fuarlarına da katılabilir ve Bahreyn'deki ve diğer Körfez ülkelerindeki ithalatçıları standlarına davet edebilir.

Son yıllarda iş insanı kuruluşlarımızın organizasyonu ve Ticaret Müşavirliğimizin katkılarıyla çeşitli ticaret heyetleri düzenlenmiştir. Korona salgını öncesinde Türkiye İhracatçılar Meclisi organizasyonu ile 2-5 Kasım 2019 tarihleri arasında Türkiye'den Bahreyn'e genel kapsamlı bir ticaret heyeti düzenlenmiştir; heyete sağlık yazılımları alanında çalışan bir firma da katılmıştır.

Korona salgını döneminde fiziki ticaret heyetleri yapılamaz hale gelince sanal heyetlere ağırlık verilmiştir. 24 Haziran 2020'de DEİK Türkiye-Bahreyn İş Konseyi organizasyonu, DEİK Türkiye Bahreyn İş Konseyi-Bahreyn Sanayi ve Ticaret Odası Sanal Heyeti ve beraberinde iş görüşmeleri düzenlenmiştir. Sanal heyet kapsamındaki B2B iş görüşmelerinin sektörleri gıda ve sağlık olarak belirlenmiştir.

16 Mart 2021 tarihinde DEİK / Ortadoğu ve Körfez İş Konseyleri ve Bahreyn İşadamları Derneği (BBMA) tarafından "Türkiye-Bahreyn İş Görüşmeleri Serisi 2021/1. Toplantısı-Gıda ve Sağlık Buluşması" gerçekleştirilmiştir.

Korona salgını sonrasında Ticaret Müşavirliğimizce yine genel kapsamlı ticaret heyetlerin düzenlenmesi planlanmaktadır. Bahreyn piyasasıyla ilgilenen firmalarımızın korona salgını sonrasında bu tür heyetlere katılması önerilmektedir.

Korona salgını süresince İhracatçı Birliklerimiz sanal heyet organize etmekte önemli tecrübe kazanmıştır. Firmalarımız kendi sektörlerinde bağlı oldukları İhracatçı Birliklerince düzenlenen sanal heyetleri takip edebilir; ilgilendikleri ülkelere yönelik heyet düzenlenmesi hakkında önerilerini bağlı oldukları İhracatçı Birliklerine iletebilir.

Firmalarımızın Ticaret Bakanlığımızın Dış Talepler Bülteni'ni takip etmesi tavsiye olunur. Ticaret Müşavirlerimiz/Ataşelerimiz kendilerine gelen Türkiye'den mal alım taleplerini bu bültende duyurmaktadırlar:

<https://distalep.ticaret.gov.tr/>

3.7. Ülke Pazarına Girişte Dikkat Edilmesi Gerekenler

Bahreyn vatandaşları yüksek satın alma gücüne sahip ve sağlık harcamaları yüksek olan bir toplumdur. Hükümet de sağlığa önem vermekte, sağlık sistemini geliştirmeye çalışmakta, yatırımlar yapmaktadır. Ülkede ilaç ve medikal malzeme ve cihazlar sektörlerinde üretim çok düşük olduğundan ihtiyacın tamamına yakını ithalatla karşılanmaktadır. Türkiye'nin bu sektörlerde ülkeye ihracatı özellikle son yıllarda hızla artmaktadır. Ancak hala birkaç ürün hariç pazar payı çok düşük seviyelerdedir. ABD, Almanya, İngiltere, İtalya gibi sektörde dünya piyasalarında da önemli yeri olan ülkeler Bahreyn piyasasına da hakimdir. Diğer taraftan Türk ürünleri piyasada hem uygun fiyatları hem de kaliteleriyle yer edinmeye başlamıştır.

Sağlık hizmetleri konusunda da Türkiye, Bahreyn hükümetinin beğendiği ve yurt dışına en çok hasta gönderdiği ülkelerdendir. Bahreyn Sağlık Bakanı ile yapılan görüşmede Sn. Bakan, Türkiye'deki sağlık sistemini çok başarılı bulduklarını ve iş birliğini geliştirmek istediklerini ifade etmiştir.

4. DEĞERLENDİRME

Bahreyn piyasası hemen her sektörde olduğu gibi ilaç, sağlık ve medikal malzeme ve cihazlar sektörlerinde de Türk firmaları için henüz tam olarak keşfedilmemiş bir pazardır. Esasen piyasa Türk firmaları için önemli imkanlar içermektedir. Halihazırda Türk ürünlerinin hemen her alanda olumlu bir kalite imajınının olması da firmalarımız için önemli bir avantajdır.

Bunun yanısıra, liberal ekonomik sistemi, iş yapma kolaylığı, Türkiye'yi seven iyi eğitilmiş, nazik insanları ile Bahreyn Türk firmaları için Körfez Bölgesine girmekte de önemli bir ilk adım olabilir. Diğer Körfez ülkeleri ile gümrük birliği içinde olması, merkezi konumu, lojistik imkanları sebebiyle, Bahreyn'i üs olarak seçip diğer Körfez ülkelerine de dağıtım yapmak mümkündür. 6 Körfez ülkesinin (Bahreyn, Kuveyt, Katar, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan) toplam nüfusu 58 milyon kişiyi, toplam GSYH'sı 1,6 trilyon doları, toplam ithalatı 519 milyar doları bulmaktadır.